

REVISTA D' OLOT

SUMARI:

Ignasi Iglèsies. — *La diada del llibre*, Francesc Xavier Riera. — *Fenosa?*, Jaume Miravittles. — *Pere Gussinyé*, J. M. Mir Mas de Xexàs. — *El rictus denigrant*, I. Paratge. — *Pere Inglada*, Raimond Vayreda. — *Jardí*, Salvador Albert. — *En Tet de Pera-
caula*, Lluís Torras i Nató. — *Una mirada*, M. Rouret Callol. — *Tempesta*, Francesc Rossetti. — *Endreça*, M.ª Mercè Devesa. — *Pel camí de l'aigua*, Pere Verdaguer, Prev. — *Exaltació*, Gràcia B. de Llorens. — *Recull olotí*, Jacint Ventura. — *In Memoriam*, P. Rafael de Mataró, Caputxí. — * * * Josep Sacrest. — *Plagues socials*, M. H. — *L'Obra de Joan Teixidor i Cos*, Miquel de Garganta. — *Viatge a França*, Jaume Gascon. — *Conferència de FelIU Elies a «Ateneu»*. — *A la memòria d'Ignasi Iglèsies*, Parlament d'Enric Lluelles. — *Cròniques d'art*, M. V. Q. — *Llibres i Publicacions*, J. M. M. — *D'ací i d'allà*.

SUPLEMENT ARTÍSTIC I GRÀFIC:

Dibuix a l'aigua tinta, Pere Inglada. — *Retrat d'Ignasi Iglèsies*. — *Nu*, Juli Antonio. — *Testa*, Escultura de Martí Casadevall. — *Escola Olotina: Paisatge*, Pere Gussinyer.

ANY 1928

OCTUBRE-NOVEMBRE.—ANY III.—NÚMS. 54 i

GRAN TINTORERIA MECÁNICA

DE

RAMON SEGURA

Posa en coneixement del públic en general, que ha establert els seus tallers en forma que tots els seus treballs surtin a la perfecció extrema que pugui desitjar el més exigent dels clients

Es tenyeixen els paños negres en color, quedant com nous

Especialitat en dols i rentats en sec i en colors a la mostra

Es renten i tenyeixen tota classe de prenes plissades sense danyar

Desinfecció de tota classe de robes

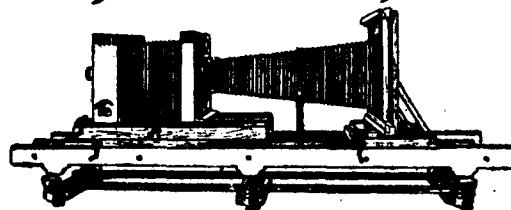
ELS DOLS I ENCARRECS DE COMPROMIS, S'ENTREGUEN AL DIA

**PROVEU-HO I VOS
EN CONVENCEREU**

Tallers: RONDA FLUVIA
Despatx: SAN RAFAE, 2 9

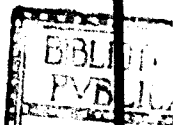
OLLOT

FOTOGRAFADOS-ESTEREOTIPIA
TRICROMIA
TOMAS PI y TOMAS

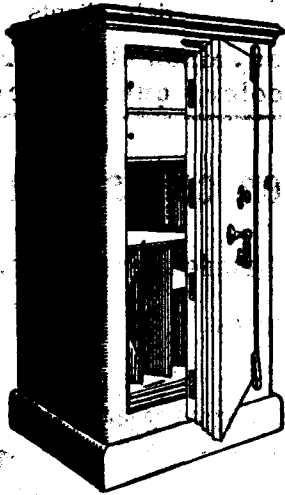
FOTOLITOS EN PLUMA y DIRECTO SOBRE ZINC y PIEDRAS
LITOGRAFICAS.

Villarreal, 7. TELÉFONO 35067 **BARCELONA**

CAIXES PER A CABALS

D'ACER
IMPERFORABLE

BASCULES

PIBERNAT

BARCELONA
PARLAMENT 9 i 11

PUBLICITE M. MIR BARNA

LA DONA CATALANA

LA REVISTA QUE ES TROBA A TOTES
LES LLARS CATALANES

Modes, informacions gràfiques, literàries,
dibuixos per a brodat i labors, música
catalana, novel·les, etc., etc.

Continuament, interessants Concursos

PARES, GERMANS,
PROMESOS

RECOMANEU SEMPRE: LA DONA CATALANA

Surt els Divendres 30 Cèntims

REVISTA D'OLOT

PUBLICACIO MENSUAL IL·LUSTRADA

Any III	OLOT, Octubre-Novembre de 1928	Núm. 34 i 35
SUBSCRIPCIÓ: Olot 3'50 pts. semestre Espanya 7 pessetes l'any Estranger 9 » » Número solt 60 cèntims		REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ Passeig de Blay, núm. 12, 1er. pis No es retornen els originals.

IGNASI IGLESIES

PREMATURAMENT, quan encara ens pensàvem veure produir qui sap les obres vives i emocionants a que ens tenia acostumats, la malastrugança de la mort ens el pren per sempre més.

En el primer rengle dels homes gloriosos contemporanis el Mestre hi ocupava un ben merescut lloc, certament si per la seva obra literària, però també per la seva obra intensament, generosament humana, rodejada per tot el poble amb el mateix amor i amb la mateixa simpatia que estava inspirada.

Ben poques coses podem dir del poeta dels humils que els nostres llegidors no n'hagin hagut esment per la premsa diària, abandonada del mateix sentiment de condol nacional.

L'acompanyament de les seves despulles a la seva darrera estada és més eloqüent que tots els articles periodístics! Es un fill del poble que traidorament ens ha estat arrabassat i que la gran massa de ciutadans, identificada en tot amb ell, abans del darrer comiat dolorós, formant una de les més immenses onades humanes de la gran urbs, se n'ha acomiadat amb l'espontaneïtat i la fe impossible d'adulterar ni de comprar amb or ni amb honors.

El guïador de multituds, el forjador de pobles, deixa darrera de la seva tomba tot un poble que s'ha sabut fer digne del qui tan profundament li predicà la bondat i el treball. L'estimació intensa que sentia per als infants, per als humils per als vells i desvalguts—com Verdaguier i com Guimerà—era en ell una passió generosa, exterioritzada en tots els seus actes. Els sofriments dels desheretats, dels febles, li feien vibrar les fibres amb tota la virilitat, amb tota la puresa. Avui que tants estralls fa la supèrbia entre la societat, ell surava rendint culte a la humilitat i ho feia com un nobilíssim orgull. Quanta superioritat la de l'home que esmerça la seva intel·ligència contra les vanitats i injustícies humanes i sent el glatir dels indefensos, plasmant-lo en les seves obres, educadores i socials!

Qui no diria que les obres de l'Iglèsies no són escrites amb sang de les seves pròpies

1

Pedro Aubert

venes, com crit de redempció, de perfecció i de bondat que representen? Les virtuts que més endolciren la vida dels humans hi teixeixen tota una escola de sentiments, tota una cadena de punyents realitats.

Per això el poble autèntic, sense falsificacions, ha plorat a llàgrima viva la irreparable mort del gran dramaturg i una vegada més, donant proves d'un civisme ben conscient, ha evidenciat que en els replecs més íntims de l'ànima hi serva viu l'agraïment als nostres grans homes i que encara sap exterioritzar, més que mai, els seus amors i les seves simpaties.

Imitem les virtuts escampades pel Mestre i honorarem la seva obra immortal, motllo de ciutadans, purificadora de costums.

LA DIADA DEL LLIBRE

MEMORABLE i escaient, escaientíssima, enguany la diada del llibre arriba al seu tercer any amb una graciola auriola de maturitat.

Cartells, aparadors guarnits, taulells al carrer, descomptes frapants, reclams cridaners, anex xiroi a l'exaltació i enaltiment de un ideal col·lectiu de cultura, han brandat com gallarets frenètics a la capital i a les comarques, i han dut a la consciència de molts de catalans, amb un noble afany de lectura, la iniciació a una de les disciplines intel·lectuals d'una de les més altes funcions humanes.

Cosa escaientíssima una diada anyal del llibre, entre nosaltres, que no es resigna a llanguir amb la males-truga indiferència burocràtica, i llueix esplendorosa la joia del carrer i els esclats del triomf popular; retrobament, compenetració, optimisme, reviscolament, animació, no pas engrescament estrepitós, i exaltació violent i bulliciosa, sense exclamacions rogalloses i udols multiforms, consolidant el prestigi d'una diada eucara més rica d'esperances que de resultats. I això que els resultats ben falaguers de venda dels anys anteriors — l'estadística d'un sol llibreter assenyalava 1.500 llibres catalans, 500 de castellans i 400 en altres llengües — s'ha duplicat i triplicat enguany, a la mateixa escala i proporció.

Aquest 70 per 100 de llibres catalans (per valor de més de 35.000 pessetes en una sola diada) defineix més eloqüentment que cap enginyosa prestidigitació verbal la vera imatge de la terra clivellada per les caldes flamejants, absorvint assedegada les primerenques pluges precursors. I si el llibre, segons frase de Ruskin, és el mitjà indispensable a la nostra comunicació intel·lectual, i si la lectura, quan és ben orientada, enlaira el nostre esperit, aixampla els horitzons de la intel·ligència, i ens dóna una millor comprensió del món, i el nostre llenguatge guanya per ella en perfecció, precisió i riquesa, i la intel·ligència es disciplina i el caràcter s'enforteix, cal reconciliar-se, ara més que mai, amb les amples perspectives de visions optimistes, i tenir una fe total, absoluta, en la vigorosa i afinada sensibilitat del nostre poble.

Poble meridional, necessita—hom ha vingut a dir—per a entrar en els dominis de la cultura, d'un cert enlluernament festiu, que encarrili i vigoritzi els beneficis inefables del llibre, i ens encomani el noble afany de llegir. Admetem-ho. Però recolzem la joia del moment, en la evocació gloriosa de records vidents i inalienables. Lluny d'aquell temps en que cada llibre exigia l'entrenament a un sistema gràfic divers—ço que equival a dir a una manca gairebé total de sistema, àdhuc primari—i el llibre català esqueia ésser conservat com una peça de museu o flor d'estufa, la eficàcia immensa del Congrés internacional de la llengua catalana, la Solidaritat, la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans, i sobretot la unificació de les normes ortogràfiques, per la que devem una gratitud eterna a l'Institut i a Pompeu Fabra, han dotat al nostre verb d'aquesta unitat essencial indispensable, i han donat aquest tò general de maturitat; pla, natural, anti-retòric, i anti-eloqüent del català que ara s'escriu.

Solament així, una arreplega incomp'eta (en un 20 per 100 pel cap baix) de llibres catalans impresos del 1900 ençà, pogué exhibir l'any d'arrer, més de sis mil volums; i avui els llibres catalans, i traduccions de les millors edicions estrangeres, nodreixen intel·ligències àvides; el mateix els que poden adreçar-se al gran públic, que aquelles obres d'estudi que exigeixen del lector un nivell de cultura superior al mitjà, i apareix l'editor a l'engrós, el literat professional i el bibliòfil especialitzat.

La il·lusió del llibre i la pruija de llegir ja no és patrimoni esclussiu dels savis i snobs. El culte a la lletra impresa—doble sentit del lector català i ecleticisme— ha suscitat, també, la passió de la gent i la fal·lera del poble, i amb el nom egregi de Cervantes, tan mateix, d'altres noms il·lustres—Bernat Metge, Martorell, R, Lull, es cenyiran a casa nostra, la cobejada diadema de la immortalitat.

Festa escaient i oportunitatíssima la diada del llibre a la tardor, amb aubades roges i postes fulgurants, quan la naturalesa es concentra silenciosa i ens preparam a aquell silenci tebi de la intimitat, en la qual la meditació es recolza pensativa. Secundem-les, arbolem-les, abrandem-les aquestes campanyes, flamejants i líriques, de l'apostulat del llibre, fins a commoure per igual la muntanya i el pla, la ciutat i la vila, l'obrer, l'opulent i el menestral, fins a foragitar l'analfabet, fins a veure voleiar per tots els indrets les banderes de la cultura renaixentista. Mentrestant el llibre ens farà més eficaç i soportable l'espera silenciosa, i ens augmentarà la confiança en el silenci fecund i optimista de les noves promocions intel·lectuals.

FRANCESC XAVIER RIERA

F E N O S A ?

HEU'S aquí un artista que els catalans no coneixen com es mereix.

Sortint de Barcelona, tinguent encara sota els ulls tot el panorama de l'escultura i de la pintura catalana, hom queda sorprès de veure en quin oblit romanien dos noms que brillen especialment en el firmament català: Fenosa i Domingo.

Volent reparar aquesta injustícia, la REVISTA D'OLOLOT s'ocupa avui de l'obra de l'escultor.

De tots els catalans de París, En Fenosa és el que reserva més sorpreses. El seu aspecte intel·ligent; la seva conversa incissiva, la consideració que mereix a les seves amistats ultra-modernes, Cocteau, Max-Jacob, Supervielle, predisposen a veure en ell un representant de les noves tendències escultòriques.

Vàrem anar a la seva Exposició de la Rue de la Seine amb aquesta creença, i val a dir que la sorpresa fou gran, car En Fenosa no pertany certament a la nova tendència plàstico-poètica, ni tampoc a cap altra. Classificar l'obra d'En Fenosa en alguna escola de les existents, fóra, per un crític, un treball difícil. De tots els escultors catalans, que'ns ha estat donat conèixer, és el més subjectiu.

L'empremta de la seva personalitat, en la seva obra, és tal, que fins sembla que s'hi endavina una certa semblança fisiològica. Aquesta semblança és fruit del seu amor. Hom diria que de les seves mans tremoloses se'n escapi l'efluvi del seu esperit, el qual es modela torturadament en la pedra. Les seves obres són sempre el resultat d'aquest sacrifici d'encarnació. Es per això sens dubte que se les estima com a fills seus.

—«Jo crec que l'art és el sentiment a cavall de la raó»—ens deia un dia l'escultor.

En el cas d'En Fenosa, el sentiment puja enlaire com un estel.

L'art d'En Fenosa és això: la fugida de la forma en espiral a través del cel inefable del sentiment.

* * *

Sota el seu aspecte de ballarí americà: gorra de quadres, abric de cendra, bastó de canya i bigoti de traïdor, En Fenosa amaga el cor més tendre de Montparnasse...

JAUME MIRAVITLLES

París, Octubre 1928.

PERE GUSSINYÉ

RETROBAMENT en la lluita, vibrant per a vellutar-se una tècnica amable i mestrívola, és ço que ha raptat intel·ligentment, dels colors de la seva fresca i càlida paleta, el jove pintor, deixeble consumat de l'Escola de Belles Arts d'Olot, En Pere Gussinyé.

Un llarc període de lluita i de desorientació, en el qual la voluntat més aferrissada i les aspiracions més nobles s'han barallat apassionadament amb els colors i la forma, ha portat al pintor que'ns ocupa cap a horitzons més serens i plàcids. Les incertituds d'un vianatge massa obgectiu i poc refinat, en el qual la paleta fiblava tècniques i personalitats diverses i poc acceptables, han fet esdevenir, com a conseqüència lògica d'una comprensió intel·lectiva, una pintura ben cenyida, refinada i debatuda amb magistral construcció de masses, que aferma la fita fulgurant de Pere Gussinyé.

Depassar els trenta anys sense haver fet cap exposició personal de les seves obres és, més que encongiment, una prova de valor per a millor cotitzar-se. Pere Gussinyé ha esperat molt en portar les seves obres a Barcelona, però ho ha fet esculpit d'energia i valor, condensat en la mestria d'una ruta gairebé definitiva, sobretot si ens referim al paisatge.

Les tendències Obiols, Sunyer, Vayreda i Pasqual, que en els seus principis havia amanyagat, han desaparegut totalment. És clar que el pintor s'ha recollit en la tècnica d'Ignasi Mallol, fins arribar, a voltes, a confondre's llurs produccions pictòriques. Però, amb tot i la tècnica malloliana, de la que n'ha estat un bon executant, podríem dir que Pere Gussinyé és personal. Potser si que les pinzellades les dona suavitzades pel mestratge pictòric que esmentem, potser si que fins cerca, com Mallol, horitzons baixos, però jo diria que En Pere Gussinyé és més subgectivista en plasmar les masses i donar-les-hi forma. Mallol és, també amb tot i un refinat mestre, més catxassa, més disciplinat de paciència i execució. Gussinyé és més divers de temes i cerca amb major passió els volums. Encara podríem afegir que el nostre jove artista pinta apassionat de lirismes abstractes.

El paisatge d'Olot el tracta virilment, destriant-lo, sense escrúpols, dels obgetes massa impúdics de bellesa; concentrant, així, l'harmonia amb la naturalesa. Per això els seus paisatges són tan fràgils.

Pere Gussinyé—molts ho sabem—és un hàbil dibuixant, aguditzador de formes i moviments. Amb tot, les seves pintures de figura no tenen, encara que *facin bonic* de color, la impetuositat impressionista de les seves *acadèmies* a la sanguina i al llàpiç, que és la mateixa força esclatant dels seus sòlids i atraients paisatges a l'oli.

Podem dir, doncs, que Pere Gussinyé fa honor a l'Escola d'Olot.

Es un bon copsador d'obgectivitats que ell trasllada a la tela amb una mica d'ingenuïtat subconscient instintiva i experta. És també—si senyor Dalí, encara que no us sembli bé—un bon pintor d'*arbres torts* que hom hi albira el redressament d'un entusiasme i d'una voluntat de ferro.

Pere Gussinyé és un bon impressionista modern i conscient alhora.

J. M. MIR MAS DE XEXÀS

EL RICTUS DENIGRANT

BEN sovint, certes tasques de refinament moral, que haurien d'interessar a tothom qui sent l'amor propi de la col·lectivitat a que pertany, queden limitades a ésser portades a cap sols per un sector polític, religiós o social que les emprèn amb afany sense l'ajut directe de tots, que per diferències no essencials romanen més o menys allunyats dels iniciadors.

Hi ha tendències dedicades a parlar en tots moments en nom de la llibertat, altres que es creuen dipositàries de la patent de l'ordre, algunes que es fan seus els interessos del proletariat; l'amor a la pàtria és també l'exclusiva de tal o qual partit i fins, a les darreries del passat segle, s'havia confós i barrejat la forma de govern amb les creènces religioses.

La progressió lenta dels sistemes educatius ha anat filtrant-se en el poble i són avui ja considerats com a punt de partida de tots els ideals amb vida conscient, sense artificis ni enganyos: «Pensa com vulguis i respecta el qui, usant també del mateix dret que vols per tú, pensa com vol, encara que sigui discrepant del teu punt de vista». Naturalment que aquesta llibertat d'opinar cau, per la raó suprema d'ella mateixa, dintre dels límits de l'home civilitzat, de l'home educat i, per tant, digne mereixedor d'inspirar el respecte que per als altres sent.

Per aconseguir la màxima eficàcia de semblant doctrina—pany i clau per a arribar a la convivència entre homes de pensars distints—cal posar, molt per damunt de tots els egoismes i de tota supèrbia personal o de classe, la virtut de l'amor i la més recta intenció per obtenir tot el millorament possible en la vida i en les costums de tots els ciutadans sens excepció. Obrar en pugna amb aquest principi és anular la bondat de totes les ideologies i allunyar d'elles el poble, induint-lo cap a l'escepticisme.

Entra de ple a les anteriors observacions la vergonyosa tara del parlar groller, de les blasfèmies i de tota expressió obscena o de gust vulgar. Sempre hem cregut que, com els preceptes higiènics, el mal parlar és un problema d'educació, que cap ciutadà digne, tingui les idees que tingui, hauria de desentendre's de col·laborar a extirpar-ne les arrels.

Sense voler concedir ni negar resultats satisfactoris a les punicions legislades, ni als actes de propaganda de les Lligues del Bon Mot, Associacions Catòliques, etc. hem de creure que els mitjans més pràcticament directes per a la curació d'aquesta lamentable llaga, consisteixen en evitar-ne la naixença. L'extirpació violenta—multes, càstics, denúncies,—pot estroncar-ne momentàniament el vici, però si aquest és ja adquirit, com esdevé en molts casos fins al mateix moll de l'os, si ha crescut ja juntament amb les vicissituds del caràcter, tornarà a rebrotar amb igual virulència, a menys que fos possible exercir, a prop del tarat, una constant vigilància, o que en ell hi hagués la preparació d'una força de voluntat suficient per a efectuar el canvi de suprimir o reemplaçar la fraseologia acostumada, reprimint-se com ho faria el fumador o el bevedor.

Malauradament no és pas entre els malparlats que cal cercar un mínim de força de voluntat que els disposi a corregir-se voluntàriament. Quan per prescripció facultativa costa apartar del tabac i de la beguda als que, minant-se la salut i escursant-se l'existència, es resisteixen a obeir i prossegueixen en el seu suïcidí lent, quin efecte faran les raons d'ordre moral als qui sempre han viscut allunyats de tota formació educativa?

Es una acció conjunta cap als fonaments, cap a les causes d'aquesta malura, que caldria emprendre. Evitar sempre és més fàcil que corregir. Educar tota la quantitat de nois amb la qualitat d'educació corresponent en els mètodes pedagògics moderns, procurar que el temps esmerçat a l'escolà no resulti d'una pesadesa estèril ni un turment aplicat amb carregoses disquisicions inútils i exòtiques, fer els sacrificis convenients perquè un percentatge esgarrifós d'alumnes no es vegin obligats a abandonar l'escola per guanyar-se el pa, quan totjust comencen a familiaritzar-s'hi i en l'edat més arrauxada i perillosa i tantes i tantes coses que seria un mai acabar enumerar-les.

D'altra banda, a més de les millores en l'ensenyament perquè rendeixi a la societat un mínim de garanties encaminades a la formació del ciutadà, de l'obrer, de l'estudiant, de l'oficinista, del patró,

on és el compliment de les lleis que assegurin, no sols la preparació, sinó l'existència decent a que el productor té un dret indiscutible?

De la mateixa manera que d'una educació insuficient i deficient en surten ciutadans deficients, també de la lluita cruenta, aspre i sense horitzons de milers i milers de treballadors, en surten éssers enverinats del cor i de la boca.

Conscientment creiem, que abolides una infinitat de causes que reclamen lògicament solucions immediates, ens estalviariem la pena i la vergonya de veure dibuixat en molts rostres i en molts llavis aquest parlar insà amb el seu esgarrifós rictus denigrant.

I. PARATGE

PERE INGLADA

EL deliciós dibuix a l'aigua-tinta que reproduïm, ens dóna peu a parlar avui d'aquest artista exquisit que es diu Pere Inglada.

Coneixedor, com pocs a casa nostra, dels secrets del llunyà orient i col·leccionador expertísim de les seves meravelles, s'és revelat, ja de temps, per l'agilitat i per la fuga gràcil que sap imprimir al traçat dels seus dibuixos, dotant-los d'una vida i d'un dinamisme poc comuns.

Resident a París la major part de l'any, un amic ens contava, des d'un *magazine* català, l'assiduitat amb que treballa els seus dibuixos, fent-los precedir d'un considerable nombre d'apunts abans no es decideix a donar-los per definitius. De manera que això podria semblar que, el resultat fàcil d'un traçat mecànic, no és més que el fruit tardà de laboriosos estudis.

Vegi's, sinó, la graciosa actitud del cavall que reproduïm, contrastant amb el posat calmós del pollí que té a la vora.

L'avinentesa de parlar d'aquest artista, ha coincidit amb una nova, per cert ben falaguera; ens referim a l'anunci donat per la premsa de la propera publicació (traduïdes al català) de les Històries Naturals de Jules Renart, il·lustrades, com no podia ésser altrament, amb dibuixos de Pere Inglada.

Ja no cal dir que aquesta publicació serà no sols una manifestació nova de les seves altes qualitats, sinó la consagració definitiva de l'artista que avui elogiem.

RAIMOND VAYREDA

J A R D I

*Plana; sobre el que fou jardí d'amor,
un vel de melangia.*

*Emblema tardoral d'aquell amor,
un roser s'hi moria.*

*No hi ha, en la seva soledat pregona,
ni cants d'ocell ni vols de papallona.*

*Només el fil d'argent d'un brollador,
enyoradís, s'hi enlaira;
només el guspireig del brollador
hi llu, joiell de l'aire,*

*i l'aigua de l'estany vibra sonora
al ritme de les perles que ell hi plora.*

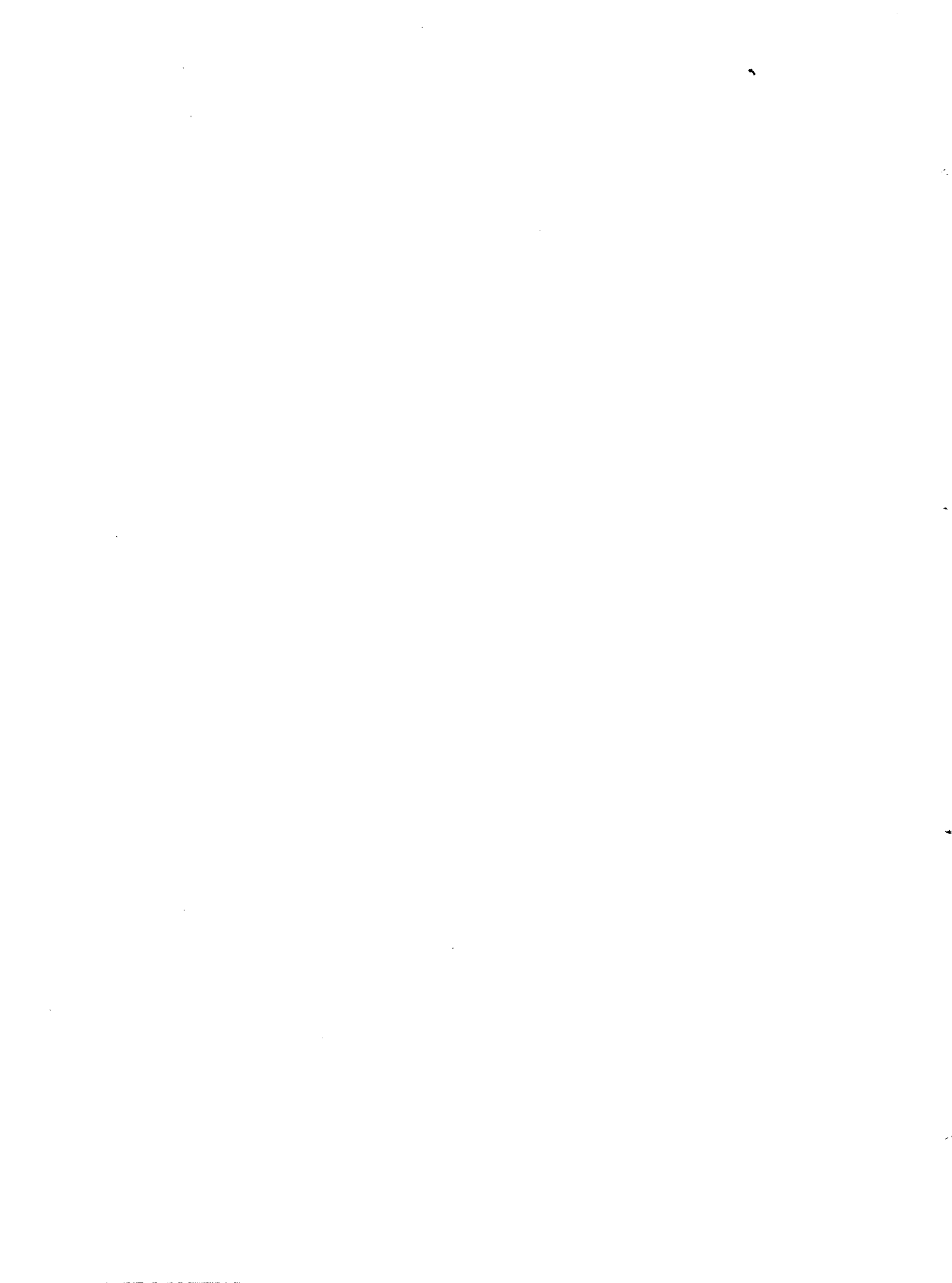
SALVADOR ALBERT

PERE INGLADA

DIBUIX A L'AIGUA TINTA

Col·lecció: R. VAYREDA

En Tet de Peracaula

Enamorat, com jo he estat sempre, de la Bondat i de la Bellesa, trobant la primera personificada en aquest cristià de cor, al saber que era a l'altre món, un dia al travessar el bosc d'aulines centenàries que ombrejen la casa dels meus amors, per anar a passar l'estona al cim del Serrat, a fruitar de la Bellesa, allí enfront del Pirineu que s'enfila al cel lluminós i magnífic per darrera la Costa de Canadell, per quin entremig, amb la de La Cau, aixequen en l'aire ses superbes testes de pedra calcinal el Mont Petit i el Mont Major i s'albira abaix al seu vedós la Parroquia del meu poble i el Pla del Plansó, en una de quines tombes dorm el son de l'eternitat aquest popular home bó, vaig rètre aquest homenatge a la seva preuada memòria, que arui ofreno en recordança seva al Cronista del meu poble, l'actual possessor de Peracaula, com a enamorat de les tradicions pairals de l'antiga Masia catalana, en amical correspondència.

EN Tet de Peracaula era l'home més popular del meu poble. Fadristern de Peracaula, s'estava per masover a casa seva guanyant-se honradament la vida. Gent de pagés, i no crec que hi hagués ningú, ni gran ni petit, des de Sant Joan a la Vall de Vianya i de Begudà a Castellfullit, que no el conegués.

Sembla que'l veig, pobre Tet, tan simpàtic que m'era!

Alt, molt alt, no diré com un Sant Pau, perquè recordo haver llegit que cabalment Sant Pau era petit. Alt, alt... com us diré? Més alt que... jo; ni prim ni groixut, ni vell ni jove, però això sols en aparença, perquè ja tenia un grapat d'anys, i era més fort i robust que cap jove de vint anys dels d'avui en dia. Escardalenc, ferreny, ben plantat, amb unes arrugues a la cara que li acabaven de donar fesomia d'home de bé i posat de bon home, l'hauríeu vist travessar el poble, cada diumenge i festes de guardar, el matí per a anar a missa, i a la tarda a funció, afaitat de fresc, net i endressat, vestit invariablement de vellut castany ratllat, amb gec curt, ermilla bogal, calces amples, barretina brisa, portada plana, espartenyas de cinc betes, camisa de cànem amb coll girat, el seu corbatí i la seva faixa que li donava qui sap quants toms al cos, i m'inspirava més respecte i veneració ell, vestit aixís, que més de quatre que veig vestits de senyors, sense tenir present aquell adagi que diu que «de porc i de senyor se'n ha de venir de mena».

Allà sí que hi havia un home de la llei!

Encara que prou curat d'espants per no creure massa en certes aparences, per haver vist ja massa com en matèria de religiositat no és pas or tot ço que lluu, i que amb la capa de la religió s'hi abriguen molts hipòcrites que passen per bons i que quan un hom els ha tastat els troba dolents, amb la religió d'aquest sí que hi crec, perquè'l tenia conceptuat com un home de bé a carta cabal i amb prou convicció per a ésser una de les poques víctimes propiciatòries disposades a derramar la seva sang en ares de la doctrina que professava, per a anar a engroixir l'innombrable exèrcit dels Sants Martres, perquè tenia la fe d'Abraham, i a imitació d'aquest patriarca, suposo que estava prou disposat per a obeir, al primer avís, les ordres del Senyor.

El tenia considerat com a tan creient, per a creure no solament amb la infalibilitat del Sant Pare parlant ex-càtedra, sinó àdhuc amb la del senyor Rector de Sant Joan parlant a peu d'altar, perquè En Tet era tot un patriarca i una mena de vicari sense paga, tot d'una peça, de tots els rectors haguts i per haver.

L'acabava de caracteritzar el seu parlar, un parlar molt ben pronunciat, del que no s'escapava una sola sílaba, efecte d'obrir molt accentuadament la boca al pronunciar les paraules, i, amb aquest seu parlar, m'hi estocava unes prèdiques que n'hi havia per a llogar-hi cadires.

* * *

Em recordo que un dia, tot anant a Maruny, m'el vaig trobar a un camp de prop de Peracaula, ajupit calçant blatdemoros. Jo no sé com s'ho podia fer per a blincar aixís la carcanada. Ell al veure'm s'aixecà i, valga'm Déu, quina llargada més incomensurable d'home! Em pensava que mai més acabaria de posar-se dret. Els blatdemoros ja eren força alts, però encara no li arribaven a mig cos.

En Tet s'apuntalà amb el mànec de l'aixada al darrera, i sort que aquest era llarc, per a arribar on havia d'arribar, per a poder-s'hi estintolar.

Jo anava en companyia d'un estudiant de llatí.

M'escometé amb demostracions d'alegria, fent-me objecte d'una carinyosa salutació agradable, a la qual, amb la simpatia que m'inspirava aquell bon home, ja no cal dir si li vaig correspondre.

Els blatdemoros que calçava tenien qualques fulles groguenques, musteïts de l'eixut i cremats del sol.

—Sembla que aquests pobres blatdemoros comencen a plegar els braços per a demanar aigua per l'amor de Déu—vaig fer jo per a començar la conversa.

Maria Santíssima que vaig haver dit, pobre de mi! Ja vàrem tenir teca per a estona.

—Oh, convindria prou que ploqués, i no pas per la terra solament, sinó per a netejar aquests carrers de tanta brutícia com hi ha, que ara mateix no s'hi podrà transitar de fàstic—va respondre ell amb marcada intenció.

—Tan bruts els teniu per aquí Sant Joan?

—Per aquí i per tot arreu; no veu que ara la gent es c... a cada pas allà on els hi ve bé, encara que sigui al mig del carrer? Abans això no passava, perquè per a fer aquesta feina s'hi anava a la comuna o a la cort; per això ara per tot arreu sentireu aquesta pudor que empesta.

I agafant les cartes per a desglossar el tema, allà al mig del camp, bo i estintolat al mànec de l'aixada, m'hi va estocar una prèdica, de la que'n va sortir un blasme per a la blasfèmia, una oració fúnebre al senyor Rector vell, un panegíric al senyor Rector nou, una apologia als temps passats, una diatriba als presents i una profecia als esdevenidors.

Al senyor Rector vell me'l va presentar com a gran medecinaire, sobre tot en l'especialitat d'aplicar manxiules; al nou, com a molt zelós del ministeri sacerdotal, i de passada va fer arribar el seu panegíric fins al meu avi i al meu besavi, diguent que valia més la seva paraula que una escriptura de mà de notari.

Se'm queixà amargament de l'avia que feia de perdre's la religió, profetisant me un daltabaix per un dia no llunyà, perquè, dèia—i això ho recalrava amb accent més imperatiu—desenganyeu-se, sense religió només es va a la perdició.

I així com els predicadors fonamenten sovint les seves afirmacions en cites d'alguns Sants Pares de l'Església, ell citava sovint a Mossèn Joan (el senyor Rector vell) o a Mossèn Bartomeu (el senyor Rector nou) com autoritats d'aquelles que no es poden errar ni enganyar.

I, durant el curs de la seva peroració, va pronunciar tantes vegades la paraula senyor *Raptó* (que pronunciava d'aïtal faisó que semblava que omplia) que quan En Tet va haver acabat el seu sermó i ens vàrem acomiadar, em va valguer haver-ne d'escoltar un de l'altre, de l'estudiant de llatí, que es va estar escoltant a n'En Tet tota l'estona, sense dir aquesta boca és meua.

El segon sermó me'l va enjegar a boca de jarro el meu acompanyant. Va versar sobre la necessitat que, segons ell, hi havia de què tothom sabés poc o molt de llatí, i va començar d'aquesta faisó:

—Ara, qui ho diria? que si jo volgués podria entaular contra aquest bon home causa criminal per injúria i calúmia en la persona del senyor Rector, perquè, ja ho has sentit, quantes vegades me l'ha estat tractant de *Raptó* i la paraula raptor vé del llatí, raptar, que vol dir robar, *ergo* el que rapta és un lladre, i per tant En Tet ens ha estat tractant, no sé quantes vegades, de lladre al senyor Rector sense ésser-ho.

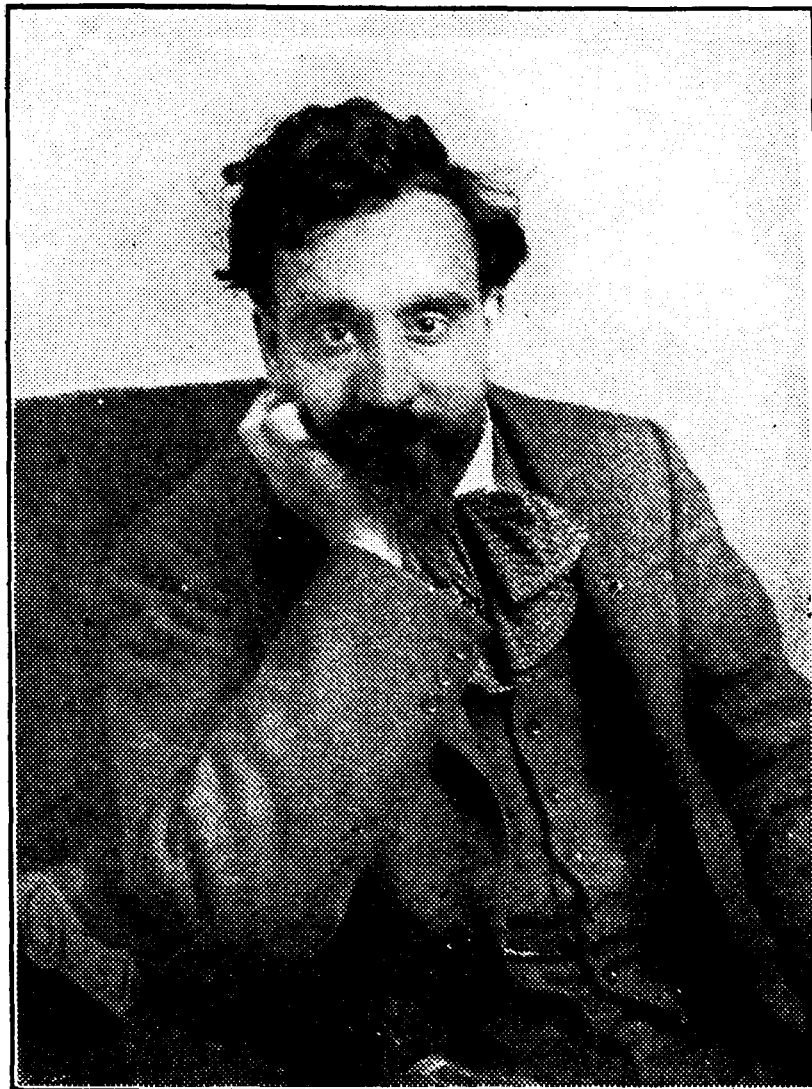
—Només li mancava això, pobre Tet!—vaig fer jo, seguint la broma—que'ls *reaccionaris* li anéssiu a la contra, com si no se'n hagués vistes de totes amb les que li deuen haver fetes aquests que, perquè no tenen fe ni llei, que perquè reneguen, no van a missa i no poden veure cap capellà, ni en pintura, es creuen pertanèixer a l'*element avançat*, que de segur el deuen haver befat, escarnit i calumniat, i que si no l'han botefejat, coronat d'espines i clavat en una creu, és perquè els temps han canviat des de la crucifixió de Crist, i més que tot per por de quedar embolicats en les malles del Còdic Penal, encara que no facin cas dels Manaments de la Llei de Déu.

* * *

Però, ca! que de segur que En Tet devia ésser estimat i respectat àdhuc dels que no pensaven com ell, perquè, diferent d'aquests sepulcres blanquejats, que són blancs de fora i negres de dins, allí no hi havia fingiment, ni hipocresia, ni barnís de cap mena; tot era macís i ben macís, perquè ell sí que era un home bó de debó.

No's feia cap aplec en tots els voltants de Sant Joan, majorment si era de caràcter religiós, on no hi haguéssiu vist la figura d'En Tet de Peracaula, destacant-se d'una faisó sorprenent la seva testa venerable, amb aquell seu característic posat de bonhomia, molt per sobre dels caps de la multitud, mes allà on ningú va veure-la destacar-se mai, fou ni en cap envelat ni sala de ball, perquè de segur que mai hi havia posat els peus.

Però allà on no mancava mai, allà on va ésser sempre una estaca ferma, era, els dies de festa, a missa a Sant Joan. Jo crec que d'oïr missa en dia de precepte i festes manades, no se'n va pairar ni un sol dia en tota la seva vida, perquè ja podia caure l'aigua a bots i a barrals, que, arribant l'hora d'anar a missa, sortia de casa i cap a la Parròquia falta gent.

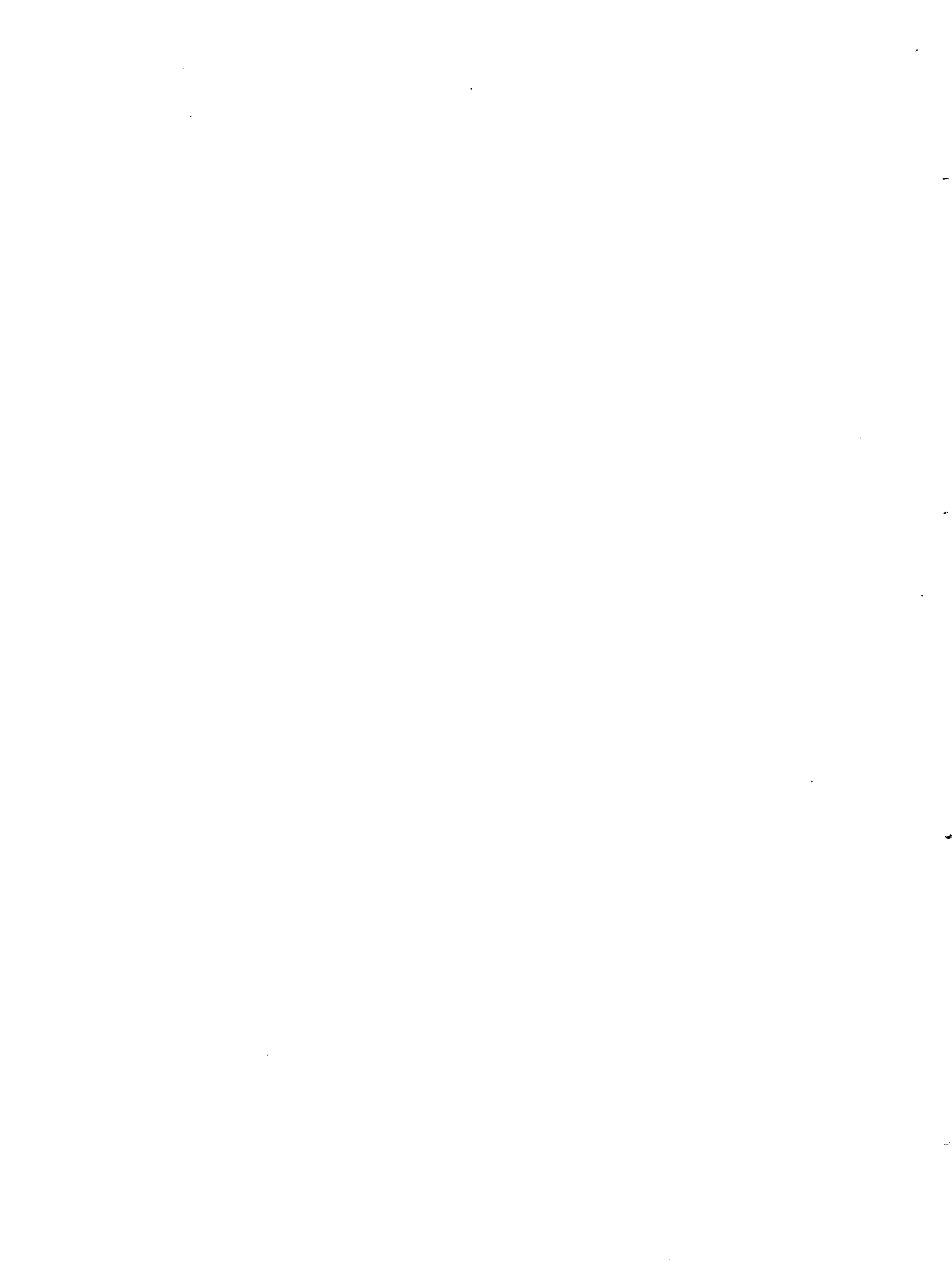

I G N A S I I G L E S I E S

NO SEU AL VOLT DE LA FEBROSA TAULA
CREADOR DE RIALLES I SANGLOTS:
ARA ES ORFE DE MEL I DE PARAULA
PERO ENCARA MES VIU AL COR DE TOTS.
DE DINS LA ROBA QUE EL COS FRED AMAGA
SURT LA MA BLANCA QUE EMPUNYA LA FALC:
QUATRE FLAMES DE FOC QUE NO S'APAGA
LI FAN LLUM PEL CAMI DELS IMMORTALS.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

(De «La Publicitat»)

I jo no sé si és que fos Paborde a perpetuïtat o eficaç, que m'el trobava sempre assegut allà mateix, al presbiteri, al banc dels paborde, com tampoc sé si és que oïes totes les misses o que ja tingués el dó de bilocació, que tant si anava jo a missa matí, com a missa major, el veïa sempre, en tanta de manera, que no recordo haver anat un sol dia a missa a Sant Joan que no hi hagués trobat En Tet.

Però el més bonic de tot, era veure'l actuar en funcions de paborde, per el que en essent a mitja missa s'aixecava del banc i a davant d'una carrandella de pagesos, que l'un era animé, l'altre el paborde de Sant Antoni, l'altre el de Sant Isidre, etc., etc., quiscun armat amb el seu cove, donava un volt per l'Església captant, i es sentia una veu que deïa:—¡Caritat per l'Obra per l'amor de Déu!

I seguien totes les altres veus, repetint el mateix, però quiscun pel Sant del seu pabordiu.

De tant en tant es sentia algun soroll. Era el d'algun pa que quèia en algun cove. I acte seguit s'oïa el:

—¡Per l'amor de Déu sia!

Però, entre tots aquests, es destacava, tant per el solemniat com per el reverent, magnífic i ben pronunciat, el característic d'En Tet de Peracaula.

I al sortir, un hom se'l trobava enfilat, tot content, al pedrís de prop del Padró encantant el pa, cridant tot mostrant-lo:

—Quant hi direm a n'aquest? Quant hi direm?

* * *

Un dia vaig anar a missa a Sant Joan i no hi vaig veure En Tet.

Un cas per mi tant insòlit, va picar tant la meua curiositat, que ço primer que vaig preguntar al sortir:

—I doncs, on és avui En Tet, que no l'he vist aquí?

—¿Que no ho sap que ja és a fer malves al Pla del Plansó? (1)—se'm va respondre amb tristesa.

—Ai pobre Tet!—vaig esclamar compungit, i anava a afegir per rutina el Déu l'hagi perdonat de consuetud, però me'n vaig reflectir, pensant que com que mai devia haver-lo ofés, ni'l treball tingué d'haver-lo de perdonar, i vaig substituir aquesta frase mig obligada, per aquesta altra que vaig dir amb convicció:

—Aquest sí que deu ésser al Cel, perquè si ell no hi és anat, no hi anirà pas ningú.

—Ja ho pot ben dir—va respondre el meu interlocutor.

* * *

I des de que, segons el meu preguntat, el pobre Tet és a fer malves al Pla del Plansó, a la Parròquia del meu poble s'hi deu experimentar un buit, perquè mai més s'hi deu haver sentit un «Per l'amor de Déu sia!» tan expressiu, tan ben dit, tan ben aixafat i tan ben pronunciat, com el «Per l'amor de Déu sia!» característic, únic, propi i exclusiu d'En Tet de Peracaula.

LLUÍS TORRAS I NATÓ

(1) Nom amb que molts santjoanencs designen el cementiri, per a estar enclavat a n'aquest lloc.

U N A M I R A D A

*Tornàvem de passeig.
La tarda s'esllanguia.*

*Com si intentessis un sondeix
en la blavó d'una badia,
ta nina clara, rutilant,
vas submergit en la mar tranquil·la
del meu ull càlid, llambregant,
com les faroles de la vila.*

*Com trobaries els fondals
de la meua ànima ubugosa,
que a l'assolir de nou els alts
era ta nina un xic plorosa
com el cristall dels vells fanals
en nit d'hivern un xic boirosa?*

*Com trobaries els fondals
si un regalim d'aigua salada
feu tremolar l'horitzó blau
prometedor, de ta mirada,
i amargà amb aspre salabor
la teva gola ennuegada?*

*Oh blanca ondina dels ulls blaus!
Torna de nou fondre la nina
en el meu llac d'aigües suaus
i ja veuràs com hi endavina
la llum ardenta i flamejant
d'aquell amor, dignificada
per obra i gràcia del sondeig
en el llac blau de ma mirada.*

M. ROURET CALLOL

T E M P E S T A

*S'ha fos el deix rosat a sobre el verd
del bes rogenic del sol de cada posta;
S'ha fos aquella vaguetat que es perd
quan ja la nit calladament s'acosta.*

*Quelcom d'insòlit que es reté abscondit
anguniós sembla que el paisatge espera;
Xiscla el corp tot fugint espaordit
i es cargolen els troncs de l'olivera.*

*No s'alçarà la lluna per l'espai
grandiosa, omnipotent, roja i encesa,
ni deixarà en la terra aquell desmai
dolçament argentat de sa puresa.*

*L'ombra dels morts seguint en processó,
no creuarà les valls, ni les carenes,
ni cantarà cap faune sa cançó
tot coronant la nimfa d'assutzenes...*

*Quelcom d'insòlit es reté abscondit,
quelcom d'horrend en el silenci és gesta;*

*S'apropen les foscúries de la nit
i amb elles les negrors de la tempesta.*

*Els castells enrunats de dalt dels cims
s'esfumen dins la nuvolada grisa,
els sepulten les boires dels abims,
i ara és la plana, per la pluja, llisa.*

*Dels horitzons, xiulant passen els vents;
clama agitat el cor de la boscúria;
Muntades en l'escombra, com dements,
les bruixes riuen, folles de luxúria.*

*Ratllen els cels, espetegant, els llamps;
roden els trons per fonda devallada;
negats es veuen, llampegant, els camps,
i com s'estimba, es sent la torrentada.*

*Cavalquen desfermats els elements;
s'inflamen le tenebres de la terra,
i esclata en mig d'udols i de laments
l'embat furient d'una invisible guerra...*

FRANCESC ROSSETTI

E N D R E Ç A

A la nena Mercè Vayreda i Bofill

*Són tos ulls la meravella
del cel blau de bon matí,
els llavis rosa en poncella
i els cabells de l'or més fi.*

*A ta gentil infantesa
què se li pot comparar?
I a l'angelical dolcesa
del teu somriure i mirar?*

*Les coses més exquisides
d'espíritual sensació,
com les visions beneïdes
de lírica inspiració.*

*Les llums d'alba, polsaguera
d'esblaimades resplendors
i l'ambient de primavera
i el perfum de belles flors.*

*Els similis i les imatges
de bellíssimes cançons,*

*la joia d'alts hermitatges
i l'encant dels horitzons.*

*La divinal formosura
de la flor dels fajolars
i l'encís de la lectura
del bell cantar dels cantars.*

*I les clarors esblaimades
dels estels diamantins
i les belleses glossades
d'angelets i serafins.*

*Els records de coses belles
de l'infantesa del cor
joies fines, meravelles
de tendríssima dolçor.*

*Les falagueres fineses
de puríssims ideals
i les més sublimes belleses
de coses espírituals.*

M.ª MERCÉ DEVESA

PEL CAMI DE L'AIGUA

*Enllà de les serres, al cor de la selva,
la cobla del vent glossa airoses sonates.
Amunt, en la plana del cel, unes boires
de plom i alabastre inicien la dansa.
Cerquem la riera. I, ens ix a l'encontre
una processó de pollancs devotíssims;
Novembre, amorós, posa el flam en llurs atxes.
Soprèn el candor que, ara, prenen les ones.
Soptant la llur clara letícia, les vaques
s'hi mouen esplèndides, llises,
diríeu que baixen la llum de les cimes.*

(Dibuix de I. Ibars)

*Es dolç de l'onada seguir el guiatge,
car ella els ofrena boniques tempestes,
polsim de rosada i lliroies d'escuma;
i tremen en rebre la freda besada
dessobre sos cossos de flama, i per dir-nos
el pler melosíssim que gronxa en son dintre
agiten enlaire llur testa banyuda.
S'alegra el pastor en reveure la pleta.
I expira la tarda en un greny de la serra.
Ponent trèu ses gales, a l'aire voleien
artístics domasos carmi i violeta.*

PERE VERDAGUER, PREV.

EXALTACIÓ

*Matinada clara!
Sol, d'unes delícies, ja primaverals!
Càntics de la «ràdio», que avui són molt bells,
pel veïnat s'escampen.
Hores—són les 11!—baixen de l'altura;
en notes alades, la campana, lleu,
pels aires les llença...
Hores divinals, hores de dolçor!
Voldria que el cor desfés pesadeses;
que els ulls estanquessin avesades llàgrimes...*

*Matinada clara, matinada breu!
Pren-me el cor, que plora!
Càlzer d'amargor és ell! Matí, pren-me'l!
Vessa el fel que tingui; omple'l de dolceses.
I trenca'l, com vidre! Tos feixos de llum,
arestes de joia s'hi tornin; que es clavin
dins de cada cor, d'aquesta ciutat
tan afeixugada! I brostin en vives,
estridents i santes—
santes alegries!*

GRACIA B. DE LLORENS
Buenos Aires

RECULL OLOTÍ

ERA un dia del mes d'Agost, quan, deixant-me portar del xic de fantasia que encara guia els passos de les meves il·lusions, vaig arribar a Olot, cercant descans al cos i esplai per l'esperit, doncs és sabut que a n'aquesta ciutat rica, plena i forta, se li regoneixen facultats maravelloses per la cura de les inquietuds de l'ànima.

A Olot, vaig pensar, deu fer més fresca que a Barcelona i més em plau passar l'estona vora d'un riu a l'ombra d'arbres centenaris que de cara al mar i cel; perquè al riu hi juguen a fet els gnomos simpàtics, porucs i murrís, i en sortir el Sol les ninfes fan sardanes amb plasticitats olímpiques. També n'hi han que passen àgils jugant a amors i en veure-les passar encenen en mi el desig de jugar amb elles per a agafar-les i fruit el goig de deixar-me-les escapar i de nou aconseguir-les, ja que aquesta lluita, que porta la fatiga al cos, dóna més força a les ales d'una inspiració nova i fresca que tan necessària se'ns fa per a continuar el camí que'ns porta al més enllà, ignorat encara.

Així pensant, vaig sentir una veu prima i amable que em deia: «No filosofis, endeusat, malcontent. No somnis, que d'aquí les ninfes van fugir riu amunt esporuguides a l'ésser descobertes per uns homes que portaven capells d'ales amples, fumaven amb pipa i es lligaven al coll una cinta blava gravada de cigrons blancs.»

En sentir aquestes paraules, giro els ulls i trobo enfilat sobre la meva espatlla a un nan de caputxeta i barbata blanca que feia puntetes per a arribar-me a l'orella.

—Qui ets tu, que així parles?—vaig dir-li.

—Ja ho podeu veure. Jo sóc un nan testimoni del que us explico, però si no ho voleu saber... tant se val. Vès. Jo que em pensava que això us interessaria!—exclamà, fent el somicó.

—Digues, home, digues.

—Doncs, aquells homes de la pipa feien una pudor de tabac que marejava a les ninfes i les adormia d'una sòn feixuga. Si les haguéssiu vist!. Totes elles semblaven pansides com unes velles. Ja no dansaven a l'entorn dels arbres i haurien acabat força malament si l'arribada d'uns braus estranys que venien del país de la llegenda no les haguessin robades. Figureu-vos que se les van carregar a coll i saltant com cabres perseguides per dimonis, se les varen endur lluny, lluny, que potser no les veurem mai més.

—En el bosc no hi canten, doncs, les muses? Les seves veus pures d'inspiració no es deixen sentir per aquests llocs tan escaients?

—Si senyor. Les muses no han fugit ni fugiran mai d'aquest encontorns, però s'han amagat als ulls dels profans que les cerquen i sols es deixen albirar quan se les mira amb els ulls d'una idealitat robusta i ferma. Per això és més segur de trobar-les a les arrels d'un roure o al cim on penjola una penya atrevida que no pas als peus d'un lliri blanc.

—I vols dir que les muses no seran raptades per uns altres herois de llegenda mitològica?

—Això no—respon decidit.—Perquè, mireu,—(i al dir mireu em fa contemplar una munió de caputxetes que es belluguen com les ones d'una mar de neus amb flaire de robellons).—Nosaltres, tots plegats, ens hi negaríem a deixar-les marxar. De les ninfes ens en vàrem conformar aviat perquè eren cursis, ramplones i fins n'hi havien de ploraneres. Però.... el que és les muses! Ah!, a aquestes els hi tenim el cor robat i són tan bojes com nosaltres perquè la nostra bojeria ens ha entrat del tracte continuat que tenim amb elles.

—Noi, que en deveu ésser de feliços!—dic jo.

—Molt. Molt més del que es creuen *aquells* que es creuen que hi són *tots*.

—Però això que dius, nan pretensions, és un disbarat.

—Ni una cosa ni l'altra—respon segur.—Vós ja sabeu que la inspiració és una prenda que rendeix molt més del que se li dóna. L'Art és com un pou immensament profund, que, com més ens hi endinsem, l'aigua reflexa amb més puresa ço que veiem amb els ulls del nostre ideal.

—Essent així, digues que l'Art no és solament la interpretació dels colors, la llum, les sonoritats, les imatges, etc., etc.?

—Sí, sí, ja és això, però també és més que això per aquells que vulguin gaudir la dolcesa de la fruita que penja en el arbre sagrat i el qual les muses el tenen reservat per a els escollits.

—Nan... nan!

JACINT VENTURA

IN MEMORIAM

AQUEST istiu passat vegèrem la respectable Senyora Vidua de Marian Vayreda, Maria del Pilar Aulet adormir-se en el somni etern. Era una mort augusta; els familiars i els íntims vetllaven la darrera hora agònica de la il·lustra dama.

Si escric aquestes ratlles periodístiques a la bona memòria d'una augusta figura femenina de la comarca muntanyenca, és per revelar un secret. Secret que jo vaig sentir totseguit de conèixer la Senyora Vidua Vayreda. Secret que vaig comprovar per persones qui el sabien; secret que vaig cercar de llavis mateixos de la senyora, la qual, víctima un dia de la meua estratègia intencionada, no va poder menys de insinuar-me'l modestament.

El nom de Marian Vayreda restarà per un mai més lligat a les lletres catalanes. Vayreda era un fort novel·lista. I m'atreveixo a dir que és un dels homes més representatius de la Muntanya. Qui vol conèixer les entranyes de la incomparable terra olotina, les seves grans passions, les seves palpitants intimitats, la seva vigoria gloriosa, l'obra d'En Vayreda n'és la revelació. La «Darrera Carlinada» són anècdotes vuitcentistes i comarcals esguardades amb melangiosa ironia. «La Punyalada» inacabada, revela el temperament dels pobles que geuen entre els nusos de muntanyes ferèstegues de l'Alta Catalunya. I «Sang Nova» és la novel·la cimel d'un moment de la Història catalanesca, com ho és del geni novel·lesc de Marian Vayreda. Té tota la frescor d'un ideal excels. En rigor crític, creurem que té més valor psicològic «La Punyalada», però «Sang Nova» és la progecció més personal de l'autor, progecció personal i d'un ambient històric.

Per poc que hom conegui la psicologia humana, veu que la inspiració femenina no és pas estranya a «Sang Nova». L'heroï coaduna bellament la seva amor pairal i una amor de carn i óssos. L'heroïna és ardida, intel·ligent i dolça. No en dubteu: és l'ànima mateixa de l'esposa de l'escriptor olotí. A través de «Sang Nova» coneixerem la Heroïna de carn i óssos. Coneixerem la Heroïna, la Senyora Vayreda, que era tota una ànima. Les amors que informaven aquella vida—amors al Déu Altíssim, amor vivíssima a l'espiritualitat franciscana, el P. S. Francesc li regalà el seu hàbit per mortalla, l'amor pairal—foren grans amors. Anima ardida, varonívola, informada de la gràcia més exquisitament femenina; ardidesa i dolcesa que una llarga viduetat i una malaltia penosa i de molts anys no arribaren a marcir. I aquest és l'esperit que glateix en «Sang Nova». El gran escriptor olotí composava les seves novel·les vora la seva respectable esposa, font viva de la seva inspiració. Aquest és el secret.

Marian Vayreda resta gloriosament unit a les lletres catalanes; i és la seva exquisita esposa qui li ha donat la glòria.

P. RAFAEL DE MATARÓ, (Caputxí)

«...Ha arribat l'hora de parlar clar i català, encara que sigui trist en una localitat com la nostra, ciutat novella, però vila vella amb hipocresia i coberta amb una nebulosa que asfixia, que mata les voluntats i desdeix de l'hermosa germanor...»

JOSEP SACREST

(Del n.º 149 de «Revista Olotina», del 16 d'Abril de 1908).

PLAGUES SOCIALS

LA «FULERIA»

DEMANO perdó per usar aquest mot que ultrapassa els límits del plebeïsme més vulgar. He cercat com podia suplir-lo i m'ha estat impossible trobar-ne un altre que més rodonament fos intèrpret fidel de l'increment que, en les nostres relacions socials prenen certs hàbits, costums i maneres, convertint la nostra societat en una lamentable caricatura simiesca, ja gairebé incomparable amb cap dels pàmflats que han produït els millors autors del gènere. Si, exhaurits en contra tots els arguments seriosos per a la total extirpació d'aquest mal, no els ha estat possible trobar altra arma que la sàtira punxant, en llibres, caricatures, obres de teatre etc., bé val la pena de dedicar-hi alguna vegada un petit espai.

«Fuleria» ni «ful» no consten en el Diccionari Ortogràfic d'en Fabra. La valor etimològica podríem atribuïr-la a la llengua anglesa d'on sens dubte procedeixen, suposant que les hem calcades de la paraula «fool», que traduïda literalment vol dir «tonto» i quina pronunciació equival a «ful». En la nostra llengua, doncs, baix aquesta paraula s'entén tot acte que representa una «tonteria», una ridiculesa, un artifici inútil i tota cosa renyida amb les prerrogatives que en el transcurs dels segles ha presumit l'HOME com a rei de la Creació.

Esser HOME, així en lletres grosses, vol dir: dignitat, masculinitat, voluntat, capacitat i seriositat. Un màxim de sentit responsable davant dels seus semblants, un fer natural i una discreció lleal, noble i veritat, sense descendir mai a estrafer els seus actes rebaixant-los a la categoria del pedant, del presumit o del vanitós, ni tampoc caure en l'estretor repugnant i falsa de l'adulació del botigueref.

Avui, dissortadament, per una sèrie de fenòmens que seria llarg estudiar, aquest HOME, va de recules en lloc de progressar en la seva perfecció moral i poc a poc va esdevenint una mena de «mentida ambulante», aferrat, com la més vulgar i insignificant bestia de cria, a totes les materialitats, mentre les necessitats de l'estómac es vegin perfectament ateses. Aquí rau una manca de «capacitat». Això no el priva de voler, en totes ocasions, aparentar el que no és, enganyant als altres i enganyant-se a si mateix, de fruïr, humiliant-se hipòcritament, davant dels qui ocupen un lloc més alt i de redressar-se com un emperador, com un gall-indi, al tractar als qui es mostren—o ell creu—inferiors.

El posat desdenyós, el gest estudiat, la frase escèptica i poc cultivada o a voltes massa estereotipada, l'ull malfiat, són les característiques del perfecte IGNORANT, tant si ocupa una butaca d'una societat de deu pessetes mensuals, com si escalfa un senzill banc de fusta en un establiment econòmic; tant si llueix un nus de corbata «dernier cri» com si duu calces de vellut. Aquest defecte no és patrimoni de classes sinó malaltia generalitzada en la majoria dels llocs i els cridats a aturar-la, malauradament, la empenyen i la fomenten.

Com es podria combatre la invasió de la «fuleria»? Hi hauria maneres de fer comprendre als joves i als homes grans que aquest defecte és com una avant-sala del manicomi? Quins concursos, quins premis podrien establir-se per a avergonyir-los i esmenar-los? Com fer-los-hi entendre que l'home normal i civilitzat no té d'ésser un dipòsit de vanitat supèrflua, de fivantor i d'encartronament, patents que sempre han servit sols per a distingir als «polls ressucitats»?

El major càstig creiem que aquests desventurats ja se'l porten al damunt. Hem de suposar que els sofriments interiors que els torturen estan en proporció al seu defecte, car generalment l'excés de supèrbio-estètica és el reflexe, el vertader mirall, d'una buidor d'ànima que fa escruixir, ço que els hi proporciona gran quantitat d'ensopegades quan obren el seu repertori triat i mastegat, mai espontani ni sortit del cor. A més, el gust de «marcar» il·limitat, fa envejar-los contínuament tot el que, amb el seu esguard àvid de pompositats i de quincalla, els hi passa davant dels ulls i han de sofrir-ne les rossegadores conseqüències de l'enveja que els asseca la gorja i els aprima els sentits.

Cal, a fi de comptes, perdonar los. Un «vanitates vanitas» seguit d'una riallada fresca i estrident, si tinguessin una miqueta de sensibilitat, potser els faria obrir els ulls.

I si no n'hi hagués prou seria convenient recordar-los:

«Demà seràs soterrat, el teu cos es podrirà, la teva faç esdevindrà grotesca i repugnant, els teus gestos estudiats i el teu inútil orgull restaran destinats a fondre's per sempre més en mig, primer de la indiferència o hostilitat de tots els qui et rodegen, per a acabar en un oblit total. Si no has pas fet alguna cosa «desinteressada» d'«utilitat per a la col·lectivitat» per al teu país, per als teus semblants, si no has pas fet quelcom de molt útil per a obtenir una perfecció, un millorament, del teu pas no en quedarà res i cauràs en el més desesperador dels oblits. Les teves insubstancials i inservibles banalitats, la teva veu sobreposada, les teves maneres de titella, si algú ho recorda, sols li provocaran un somriure de commiseració, si és una mica caritatiu.

El teu record serà, com fores tu, tot «ful» tot inútil».

M. H.

L'OBRA DE JOAN TEXIDOR I COS

AL parlar dels nostres vulcanistes, no es pot oblidar Texidor (Tortellà, 1838 - Barcelona, 1885). Fóra debades que pretingués escriure'n la biografia; arran de la seva mort, Botet i Sisó compilà les dades d'interès biogràfic i les donà a la publicitat (1). A mi em pertoca ocupar-me del seu llegat científic.

Texidor havia desempenyat càrrecs acadèmics a les universitats de Santiago, Madrid i Barcelona, havia visitat diversitat de terrenys; a despit d'això només volgué tractar de la geologia de la província de Girona. Era un punt d'albir ben antinatural que porta a la memòria aquelles paraules de Flahault en dir que els límits que s'adopten per als estudis florístics: «les plus sont arbitraires, irrationnelles, déterminés par des considérations étrangères a la science. Nous soumettons a une étude commune de choses qui n'ont en commun que d'être sous l'administration d'un même fonctionnaire; il s'en suit que nous n'en pouvons pas dégager des conclusions, que les éléments de comparaison se perdent inutilisés, parce qu'il sont inutilisables» (2). Texidor es veié precisat a sortir del cercle artificios en el qual pretenia eclir-se, provant una vegada més la certesa d'aquestes asseveracions del professor monspeliac, intèrpretes fidels de l'opinió científica.

La seva obra, considerada globalment, té una gran importància; només cal dir que amb les recerques que emprengué va estendre l'àrea coneguda de la regió volcànica catalana, fins al punt que el descobriment de les formacions del Cap de Creus i Tordera, que amb Olot constitueixen els vèrtexs del triangle que la circumscriu, es deu a la seva activitat. Debutà en el camp de la geologia amb la publicació d'unes *Consideraciones sobre un monte volcanizado* (3), el Puig Ferral, situat a un terç de llegua—respecto la mida de Texidor—al N. de Cadaqués. Resultat dels seus estudis és la *Indicacion de algunos terrenos volcánicos* (4), que llegí a l'«Academia de Ciencias Naturales y Artes» de Barcelona, en les sessions del 15 i del 22 de març de 1879. La primera part és una ressenya geològica de la província de Girona, en la segona, més interessant, s'ocupa d'alguns terrenys volcanitzats que Bolós no havia explorat. En aquella època l'Acadèmia de Ciències tenia una mica abandonada la publicació dels treballs, potser per això amb el títol de *Notas geológicas de la provincia de Gerona* i canviant una mica l'ordre—vegeu els epígrafs dels capítols (5)—ho remeté a la *Revista de*

(1) *Revista de Gerona*, any X, n.º VI (juny de 1885).

(2) *La flore et la vegetation de la France*, p. 2. (Introducció a l'obra de Coste: *Flore descriptive et illustrée de la France, de la Corse et des contrées limitrophes*). París 1901.

(3) *El Restaurador Farmacútico*, 1866.

(4) *Memorias de la Real Academia de Ciencias Naturales y Artes de Barcelona*, 2.ª época, tomo I, n.º 7, Barcelona, 1883, pp. 257-295. Conté el següent sumari: «Parte 1.ª—Reseña geológica de la provincia de Gerona: I. Terrenos primitivos y metamórficos. II. Terrenos neptúnicos, paleozóicos o primarios. III. Terrenos mesozóicos o secundarios. IV. Terrenos cenozóicos o terciarios. V. Terrenos neozóicos o cuaternarios. Parte 2.ª—Terrenos volcánicos: I. En terrenos primitivos y metamórficos. II. En terrenos neptúnicos».

(5) «I. Terrenos primitivos y metamórficos. II. Terrenos volcánicos en los agalísicos y metamórficos. III. Terrenos neptúnicos, paleozóicos o primarios. IV. Terrenos mesozóicos o secundarios. V. Terrenos cenozóicos o terciarios. VI. Terrenos ígneos en los neptúnicos. VII. Terrenos neptúnicos, neozóicos o cuaternarios».

Gerona (6). Al referir-s'hi Cazorro es plany «que a veces la falta de precisión en su lenguaje científico, la confusión de los nombres de las rocas y de las especies mineralógicas que en ellas se encuentran, y lo vulgar de algunas de sus teorías alambicadamente expuestas, hayan deslucido algo este trabajo, que es, sin embargo, exacto, concienzudo y original» (7).

Més tard (20 de desembre de 1883 i 4 de gener de 1884) presentà a la dita acadèmia unes *Noticias de fenómenos volcánicos en Cataluña desde los tiempos prehistóricos* (8) plenes de consideracions inoportunes i difuses—interneu-vos en la seva lectura si us sembla gosadia aquesta afirmació—que recorden les d'un discurs inaugural de curs que titulà *Influjo de la educación en la civilización de los pueblos*. Té, no obstant, el mèrit d'indicar-hi un nou terreny volcanitzat, de Bagur. Per aquest treball pot dir Dwelshauvers que Texidor «fit une étude sur les tremblements de terre en Catalogne, à une époque où seuls les Italiens s'occupaient de Sismologie» (9). Pot considerar-se com la primera pedra de la nostra sismologia, encara que no sigui altra cosa que un recull de dades històriques. Quan la mort el sorprengué—diu Botet i Sisó—volia escriure una memòria sobre la possibilitat o probabilitat de noves erupcions, prenent per punt de partença els terratrèmols, aleshores rescents, d'Andalusia, i els lleugers moviments sísmics observats en algunes localitats catalanes; hauria estat el complement dels anteriors estudis. Aquesta és expressada esquemàticament la seva obra geològica.

* * *

No és menys notable l'esforç botànic que realitzà. El seu biògraf, en aquest punt mal informat, en parla molt defectuosament, la qual cosa ens autoritza una petita paràfrasi. Es limita a dir que donà nom a l'*Arenaria Loscosii* i a una varietat de «zarzamora del milagro», quan Texidor descrigué i designà aquesta planta que no és més que una varietat: *Rubus discolor* Weih et Nees var. *Fernandezii* Texid. (10).

Costa, no esmenta la *Reseda Phytheuma* L. var. *integrifolia* Texid., que Cadevall (Fl. de Cat., vol. I, p. 228) cita per a excloure-la com infundada, tampoc menciona el *Galium tricornis* With. var. *laeve* Texid.; ni Rodríguez Femenias (11) i fins ni Colmeiro (12) la *Capparis spinosa* L. var. *intermedia* Texid. (13). El mateix Costa (14) creu que Texidor confongué el *Papaver somniferum* L. (Ap. p. 16) amb el *P. seligerum* L., que la seva cita de la *Paronychia nivea* DC. (Ap. p. 37) no és versemblant (Supl. p. 29). Vayreda (Supl. p. 33) cerca inútilment el *Laserpitium Nestleri* Soy. Will. en els llocs que Texidor indica, i amb Bolós (Supl. p. 17) dubten de la referència del *Cytisus heterochrous* Webb. Cadevall (15) opina que juntament amb Costa (16) confongué el *Lycopodium inundatum* L. amb la *Fontinalis antipyretica* L. Font Quer vetu pel seu herbari la incúria de Texidor (17).

Amb el que deixem apuntat sembla que el descrèdit l'ha fet presoner. Podem, però, defensar-lo: Pourret trobà el *Cytisus heterochrous* pels volts d'Olot (Ap. p. 30), potser considerant això Cadevall no deixa de recordar amb aquesta la cita de Texidor (Fl. de Cat., vol II, p. 49). El *Laserpitium Nestleri* Pourret el tenia de prop d'Olot (Ap. p. 39), Lapeyrouse de varies localitats pirenenques (18) i Sennen l'ha herboritzat a

(6) *Revista de Gerona*, any IV, núms. 5 i 8 (maig i agost de 1879) i any V, núms. 1, 2, i 4 (gener, febrer i abril de 1880).

(7) S. Calderon, M. Cazorro y L. Fernández. *Formaciones volcánicas de la provincia de Gerona*. Madrid, 1907, p. 12 (Memorias de la Real Sociedad Española de Hist. Nat., tomo IV, núm. V).

(8) *Mem. de la R. A. de C. N. y A. de Barcelona*, 3.ª época, tomo I, n.º 8. Barcelona 1884, pp. 461-529.

(9) *La Catalogne*. París 1926, p. 126.

(10) *La Zarzamora del milagro, variedad nueva*. (El Restaurador Farmacéutico, t. XXXIX, pp. 340-41). Barcelona 1883.

(11) *Flórula de Menorca*. Mahó 1904.

(12) *Enumeración y revisión de las plantas de la península hispano-lusitana e islas Baleares*. Madrid 1885-89.

(13) *Apuntes para la flora de España*. Madrid 1869.

(14) *Suplemento al Catálogo razonado de plantas vasculares de Cataluña*. Barcelona 1877, p. 3.

(15) *Monografía de las criptógamas vasculares de Cataluña*. (Memorias de la R. A. de C. y A. de Barcelona, 3.ª época, vol. XV, núm. 7). Barcelona 1919.

(16) Antonio Cipriano Costa. *Catálogo razonado de las plantas vasculares, espontáneas o generalmente cultivadas en Cataluña*. Barcelona 1864, p. 280.

(17) *Los herbarios de Cataluña y su conservación*. (Discurs d'entrada a la «R. A. de C. y A. de B.») Barcelona 1925, p. 11.

(18) *Histoire abrégée des plantes des Pyrénées*. Toulouse 1813, p. 151.

Cabrera, Bellmunt i Montgrony com «une espèce fort rare dans le domaine de la flore de Catalogne» (19). Té res de particular, doncs, que Texidor (que la considerava una espècie raríssima) també la trobés? És remarcable que Texidor hagués estat precedit en aquestes dues cites per Pourret. Que era, tal vegada, un seguidor del procediment emprat per Colmeiro al redactar el *Catálogo metódico de plantas observadas en Cataluña*? No és cap impossible, perquè havia fullejat l'herbari Pourret i el tenia a la seva disposició, precisament per això podia citar-lo; però prefereixo creure que només consignava com a pròpies les dades de Pourret ratificades per les seves herboritzacions o les d'algun amic (Ap. p. 8).

Primer que ningú cità de Catalunya la *Reseda aragonensis* Losc. et Pardo, malgrat ésser «general en el país» (Supl. p. 9); la considerà com una varietat: *R. Phytheuma* L. var. *fragrans* Texid. (Ap. p. 22), cosa gens estranya, ja que no es presenta amb la mateixa importància de caràcters a casa nostra que a l'Aragó (20). Abans que cap altre troba a Catalunya el *Polygonum amphibium* L. (Costa, Cat. p. 217), l'*Asplenium lanceolatum* Huds. (Ap. p. 78) i la *Salvinia natans* Hoffm. (Ap. p. 80). No fou ell qui cità primerament el notable *Carpesium cernuum* L., com sembla dependre's de Costa (Cat. p. 133), Quer (21) l'havia mencionat. A Galícia recorden l'*Erica arborea* L. var. *grandiflora* Texid. (22), a Menorca l'*Smilax aspera* L. var. *rubra* Texid. (23) i ningú no oblidà l'*Arenaria Loscosii* Texid. (24).

He deixat a posta el *Daphne Rodriguezii* Texid. (Ap. p. 64). Rodríguez Femenías, el botànic de Mahó, el descobrí i descrigué (25), però, encara que estranyi, no li assignà nom. Texidor publicà la descripció de Rodríguez, alhora que li dedicava l'espècie; bentost Rodríguez Femenías li canvià la denominació per la de *Daphne vellaeoides* (26), amb la qual es coneix. Es regla internacional de nomenclatura botànica (Cong. de Viena de 1905, art. 40) que s'ha de citar l'autor qui primerament ha publicat el nom o combinació de noms. Heus aquí perquè ara, amb veritable plaer, li vindico aquesta espècie. Solament he volgut donar una idea del treball botànic de Texidor; hauria hagut d'ésser massa prolix si hagués parlat de totes les plantes amb ell relacionades, per això no m'he ocupat d'algunes — *Paeonia peregrina* Mill. var. *microcarpa* Texid., *Fumaria officinalis* L. var. *media* Texid., *Reseda lutea* L. var. *Yannezii* Texid., *Saxifraga longifolia* Lap. var. *Costae* Texid., *Rubia tinctorum* L. var. *latifolia* Texid., *Mandragora officinarum* Vis. var. *vernalis* Texid. i var. *autumnalis* Texid., *Hyoscyamus albus* L. var. *annus* Texid., i var. *perennis* Texid., i *Teucrium Scordium* L. var. *lanuginosus* Texid.—que m'haurien permès exhaurir aquest caire de la seva personalitat.

Fou popular mercès a la tasca de càtedra, que amb el seu temperament exigia la redacció de textos voluminosos. Ensems professava la farmàcia, i defensava amb energia els drets de classe des de les planes d'*El Restaurador Farmacèutic*, en el qual escrivia articles de moltes matèries. Poden fer-se-li alguns retrets: corolari de l'enorme dinàmica que desplegà.

MIQUEL DE GARGANTA

(19) *Flore de Catalogne. Additions et commentaires*, p. 69. (Treballs de la Institució Catalana d'Hist. Nat., vol. de 1917).

(20) Costa.—*Ampliación al catálogo de plantas de Cataluña*. (Anal. de la S. Esp. de Hist. Nat., t. III). Madrid 1874, p. 41.

(21) *Continuación de la Flora Española*, t. VI. Madrid 1784.

(22) Ap. p. 50 i *Flora descriptiva e ilustrada de Galicia*, del P. Baltasar Merino. Santiago 1906.

(23) Texidor. *Nuevos apuntes para la flora de España*, Madrid 1872, p. 29, i R. Femenías, *Fl. de Men.*, p. 130.

(24) *El Rest. Far.*, t. XXXIV, pp. 173-4. Barcelona 1878.

(25) *Catálogo razonado de las plantas vasculares de Menorca*. Mahón 1865-68.

(26) *Société botanique de France*, sessió del 25 de Juny de 1869.

VIA TGE A FRANÇA

AVINYÓ

COM el de tants altres pobles, l'origen d'Avinyó es perd en la nit del temps.

Els primers habitants, dels quals es té notícia, foren d'origen cèltic o gàlic. Pertanyien a la federació dels Càvars, i és probable que, de resultes d'alguna guerra, cerquessin refugi a la fortalesa natural del *Rocher de Doms*, rocam que domina el Ròdan.

Durant la dominació romana la vila s'agrandí, cobrint-se de monuments. Més tard entrà a formar part del comtat de Provença, i esdevingué una República turbulent. Lluís VIII l'assetjà en càstic de les seves simpaties albigines.

El Sant Pare Climent V, expulsat d'Itàlia, hi passà els últims anys de la seva vida, però fou el seu successor Joan XXII, qui hi fixà definitivament la residència Papal.

El nou papa, que coneixia particularment el país per haver estat bisbe d'Avinyó, començà per habitar al palau episcopal, duent-hi a cap les reformes necessàries per fer-lo digne de la seva nova destinació. Tal fou l'origen del palau dels papes.

Climent VI adquirí de Joana de Nàpols, comtesa de Provença, els seus drets sobre Avinyó, (1348), i des del segle XIV, que fou l'edat d'or del país, Avinyó constituí una república pontificia, independent, o quasi, de tota intromissió francesa, fins que la Revolució en donà raó anexionant-la. Les coses no es passaren pas del tot bé. En 1791 hi hagueren 73 morts de resultes dels desordres que ocasionà el decret de la Convenció. En el 1815 la calma era encara molt relativa, i el pobre marescal Brune hi deixà la pell.

Avinyó és una de les ciutats més interessant del *Midi* francès, des del punt de vista històric.

En entrar-hi, sortint de l'estació del P. L. M. hom es troba agradósament sorprès pel caràcter pintoresc de les velles muralles que s'extenen a dreta i esquerra. Aquests *remparts*,—obra dels papes del segle XIV, i restaurats per *Viollet-le-Duc*,—són un dels més bells i millors conservats vestigis de l'arquitectura militar de l'Edat Mitjana. A l'ensem que feien d'Avinyó una plaça forta, la protegien—i la protegeixen—contra les crescudes del Ròdan capricios.

Tot l'interés d'Avinyó se l'endú indiscutiblement el palau dels papes. Aquest palau és immens. Els papes que s'hi succeïren marcaren el seu pas amb noves construccions o bé embellint les dels seus precessors. La Revolució francesa en feu una presó, i més tard una caserna que hi durà fins l'any 1906. Va sense dir les modificacions que això representa. De les destrosses no en parlem. La restauració ha començat, però encara queda molt per fer.

Des del cim del palau es veuen a l'entorn les cases d'Avinyó petites, menudes, i es frueix d'un panorama magnífic, històric. Mirant enlaire sembla que el cel no pot ésser gaire lluny, i si s'escampa la vista per sota, i es ressegueixen els teulats que el sol comença a caressar, un petit vèrtig, mandrós i inofensiu com un sol d'hivern, ressegueix el cos.

Visitant el palau, amb les seves sales immenses, corredors foscos i torres elevades, la imaginació insensiblement se'ns en va a les històries de l'Edat Mitjana, que totes es passen en castells semblants, que servien alhora de palau i de presó. Rienzi en sabé alguna cosa.

L'il·lustre orador italià havia rebut la missió, en intel·ligència amb Petrarca, de fer tornar al Sant Pare a Roma. Climent V es deixà convèncer, però trobant que el cel de Provença valia tant o més que el de Roma, decidí no moure's. Llavors Rienzi intentà torbar l'ordre. Arrenjà el poble, es feu nomenar tribú i proclamà la república. Obligat a fugir, es refugià a Bohèmia, però el rei d'aquest país el feu agafar i el lliurà a Climent VI.

Durant els seus onze mesos de captivitat, Rienzi tingué temps de fer-se càrrec de la solidesa dels murs del palau del Sant Pare. Més li hauria valgut no sortir-ne. Un cop en llibertat fou assassinat per l'element popular. (1354).

Esguardant el palau de baix estant, hom es demana en que es diferenciava Avinyó de les repúbliques italianes, petites i sinistres, que alternaven el culte de Dant amb el de Maquiavel. Més que d'un palau, es tracta d'una fortalesa. La magnificència feudal de la seva construcció parla sola. L'estètica ha estat sacrificada a la seguretat.

Adossada al palau hi ha la catedral de Nostra Dona de Doms, edificada vers la fi del segle XII. Al bell cim del campanar espera un llamp una estàtua de la Verge, d'un dorat horrible. Vora la sacristia pot veure's el sepulcre, el magnífic sepulcre del Sant Pare Joan XXII, obra de Jehan de París (1345).

El *Rocher de Doms* és una felíç continuació del castell. Per sota hi passa el Ròdan que baixa tan esperat de Lió, que sempre sembla que hagi d'acabar d'endur-se'n l'altra meitat del pont de *Saint-Bénézet*.

El *Rocher* ha esdevingut un parc meravellós, amb uns esplèndits recones que ni fets expressos per encabir-hi les parelles d'enamorats. Al bell mig d'un minúscul estany hi ha una estàtua representant la *Venus-de-les-Aurenetes*, completament nua. Es tal volta un símbol? Perquè el provençal és galant i la provençala té fama d'ésser la més bella dona de França, per l'harmonia de les seves formes i moviments i pel felíç somriure que desclou a tothora una boca deliciosa.

Les primceses provençales!... El mot no és exagerat. Clemència Isaura i les corts d'amor no són lluny. L'elegància dels seus gestes; la finesa de les seves mans; el seu esguard intel·ligent i fiel, imposen la timidesa al galant. La seva fidelitat en l'amor és molt gran, i dic molt, perquè essent tant galantejades, i de molt joves, en mig d'una natura on tot convida a l'amor, estan més exposades que les altres a la *divina temptació*.

Provença!... Terra ardent i alegre. Contrada lluminosa!... Sembla que m'empleni un buit el sentir arribar el capvespre des del *Rocher de Doms*, quan les ombres es fan visibles, i els brandaments de les campanes, que el mistral s'endú vers on l'horitzó s'escursa, ho unifiquen tot en un sentiment de recolliment i benésser...

* * *

Suara s'han complert 600 anys que Petrarca trobà la cèlebre Laura a l'església de Santa Clara d'Avinyó, i d'aquest encontre en resultà el millor poema en honor de l'amor i de la dona. Com no evocar-los aquests poètics amors?

Fins ara, malgrat la vàlua i el nombre d'historiaires que s'han succeït a la tasca, no ha estat possible d'identificar la Laura de Petrarca. Una colla de noms han estat pronunciats, però sense que la certitud hagi fet seu cap d'ells. Amb tot, Laura de Noves és la que sembla reunir més probabilitats.

Els treballs de l'abbé de Sade (segle XVIII) semblaven haver resolt la qüestió. Més tard, entre altres escriptors, però amb una més justa i més persoasiva dialèctica, A. Bartoli, eminent historiari italià, refutà les seves conclusions i Emile Gebhart, professor a la *Sorbonne*, es declarà d'acord amb ell. Ara o mai es pot dir que la història ha parlat, reservant-se, però, la darrera paraula.

L'any 1553, trobant-se de pas per Avinyó, el rei Francesc I volgué veure la tomba de Laura a l'església dels frares menors. El Sant Pare l'acompanyava. De dins el sarcòfag en fou extret un cofret que contenia una medalla de bronze i un pergami. La medalla representava el bust d'una dona descobrint-se impúdicament els pits i damunt del seu cap apareixien gravades les lletres L. M. J., inicials que foren completades a l'acte per «*Laura Mortua Jacet*».

En quan al pergami, es tractava d'un sonet atribuït a Petrarca. (*sic*).

Aquest sonet era d'un excel·lent mal gust. En ell l'autor s'hi lamentava de la mort de la seva aimada, dient que tot era finit per ell, i que barrejats llençava a la tomba els seus versos, la seva ploma, el seu tinter i... *el seu sentit comú!*...

Es un punt d'història que Laura morí el dia 6 d'Abril de 1348, i fou enterrada el vespre del mateix dia, mentre Petrarca viatjava per Itàlia. Una nota marginal, autògrafa, trobada en el seu *Virgili* contundent:

...*Laura, il lustre per les seves pròpies virtuts i també per les meves poesies...*

...*però l'any 1348 aquesta pura llum fou arrabassada a la vida, mentre jo viatjava, i em trobava casualment a Verona La nova em pervingué a Parma el dia 10 de Maig al mati...*

Ara bé, si Petrarca es trobava a unes quantes centes llegües lluny d'Avinyó, com explicar que hagués pogut escriure el sonet a temps? Que un amic li hauria fet aquest servei? Per això caldria suposar que el sonet estava preparat ja feia temps, i mal ens imaginem una tal mascarada de part del poeta.

Però encara hi ha més. És inadmissible que haguessin pogut ésser enterrades amb la morta, davant tota una família interessada, aquestes proves d'un amor tan gran, sobretot si es té en compte que Laura de Noves era casada i mare de *deu* criatures.

I la medalla, quan fóra feta? No s'ha d'oblidar que Laura morí durant la terrible pesta de la que'ns parla el gran Boccaccio—el tendre amic de Petrarca—en el *Decameró*. Vista la gravetat de l'epidèmia, no és fàcil que ningú s'hagués atrevit a obrir una tomba, mal fos per a dipositar-hi una relíquia de Petrarca.

Tot fa creure, doncs, que tant el rei com el sant pare foren víctimes d'una hàbil mistificació fredament combinada per un jove poeta d'imaginació, que tenia ganes d'ésser conegut. Aquest poeta es deia Maurice Scève i era de Lió.

I Laura, qui era?

Una patrícia? Una filla del poble? El secret de la història és mut i ens hem d'accontentar de vagues precisions que mantenen en una penombra simpàtica aquesta musa misteriosa.

Em plau representar-me'ls tots dos, Laura i Petrarca, anant i venint de bracet per les avingudes del jardí de Doms, un capvespre de Setembre, collint les últimes roses a punt de morir; llurs fronts pàl·lids, caressats per les darreres lluissors d'un cel pur; canviant rares paraules; movent-se en un ambient de somni, bressat pel murmuri del Ròdan i pels sospirs aromats de Provença...

JAUME GASCON

Avinyó

LA CONFERÈNCIA DE FELIU ELIES A «ATENEA» SOBRE EL TEMA: «LES ERRORS DE L'ART ANOMENAT D'AVANTGUARDA»

DAVANT d'un públic selecte, en el qual abundaven distingides dames i damiselles olotines, donà, el dia 7 d'Octubre, aquesta interessant i docta conferència, el notable dibuixant i culte publicista i crític d'art, En Feliu Elies, qui és popularment conegut per l'*Apa* i *Joan Sacs*, pseudònims que fa servir per a signar els seus dibuixos i els seus articles, respectivament.

Feu la presentació, de tan distingit conferenciant, el notable pintor, i Director de l'Escola de Belles Arts d'Olot, N'In Pasqual, el qual es manifestà un apòlogista dels articles de *Joan Sacs*, qui com a crític no era dels que es venia—s'expressà—i dels dibuixos xirois de l'*Apa*.

Feliu Elies començà dient que entusiasta com era de l'art modern, el panegíric del qual havia fet varies vegades, no volia pas ara contradir-se bo i atacant-lo. Diu que la seva intenció és combatre els errors d'aquest sector que, no tant perquè actui al dictat d'una estètica de la darrera hora, sinó particularment perquè obra al dictat d'unes idees extremades, hom s'ha avingut a anomenar sector d'avançada, artistes d'avançada, art avantguardista, devessall d'escoles i sub-escoles, que deriven de Pau Gaugini, més immediatament del Cubisme.

Analitza l'origen de l'art d'avançada, fent consideracions atinades sobre l'art primitiu i dels salvatges. Parla de la preocupació de l'Estètica, nova ciència que naix al segle XVIII, que França, Anglaterra i Alemanya sorgeix tot preguntant: què és l'art? Quina missió té l'art, sinó la recerca del que és bell, de la Belleza? I perquè, aleshores, si bé l'art perfecte ens plau més que l'imperfecte, de vegades aquest ens plau més que aquell? Després de doscents anys d'aquesta preocupació,—afegeix Feliu Elies—encara és l'hora de no haver trobat una conclusió, per la divergència que hi ha en cada nou esteticista.

Diu que crítics d'art, ineptes—periodistes mal preparats, gent xarlatana i arrivista—són els qui s'apoderen de la hipòtesi del punt de partida ingenu avantguardista. Remarca les contradiccions dels esteticistes d'avantguarda. En el graó de degeneració artística i estètica on ha arribat el sector artístic anomenat d'avantguarda, graó que si no és el darrer és un dels darrers, un dels immediats a l'extenuació, no hi ha, doncs, programa, sinó programes.

Diu que l'ideal avantguardista d'ara es descompon en els següents anhels:

Repudi del Realisme. El Realisme esborra la personalitat.—Recerca de la Realitat profunda, transformada per l'esperit.—Antidecorativisme. El Decorativisme, si és a l'engrós.—Cal tenir present el decorativisme subreptici, inconfessat, implícit, de l'art avantguardista.—Abstraccionisme. Fe absoluta en l'inconscient i el subconscient. Instintuisme, fantasia, imaginació, intuïció.—Repudi de la realitat objectiva (òptica).—L'aparell fotogràfic ha d'ésser considerat una meravella.—El cor, el cilindre, l'esfera i la piràmide, han d'ésser tinguts per formes arquetípiques.—Recrear l'art antic que havia degenerat i s'envilia fins a morir.—En art tot ja ha estat dit. No hi ha res per innovar. L'únic que resta és repetir, en forma nova, l'art antic.—Cal mirar endavant, estimar només el que és nou.—Confiar la renovació artística en el que diuen els llibres. Es dels llibres que ha de sortir l'obra d'art i no pas del món inanimat que ens envolta.—Cal eliminar tota argumentació, desfer-se de la filosofia. En renunciar a la lògica, a la claretat i a la raó ens trobem, «ipso-facto», armats per a expressar coses sublimes, mai expressades. Un home d'esport sense cultura és més apte per a comprendre l'art modern que un intel·lectual.—Cal considerar que l'art grec morí quan devingué realista. L'art ha d'ésser abstracte.—Avui, com ahir, cal no viure de records, sinó de realitats.—La serenitat de Fídias és, en el fons, malaltia.—L'art és impotent per a rivalitzar amb la realitat.—Cal trasmudar la visió de la natura a un pla més elevat.—Cal sobrestimar les màquines, els avions, els trasatlàntics i destruir el barri gòtic, repudiar l'art antic, deseixir-se de tot el que no és moderníssim.

Diu Feliu Elies que tot això és un garbuix, obra d'irresponsables, incoherent, contradictori i inoperant. Amb raons lògiques—i altres no tant, tenint en compte el realisme de *Joan Sacs*—refuta tals contradiccions, usant, a voltes, paraules dures per a els avantguardistes.

Al finalitzar fou llargament aplaudit tan il·lustre conferenciant.

N U

Obra del malaguanyat escultor
JULI ANTONIO

(Fot. E. Vêlez)

T E S T A

Escultura de
MARTÍ CASADEVALL

A LA MEMÒRIA D'IGNASI IGLÉSIES

EN la vetllada teatral del nostre Teatre, dedicada a Ignasi Iglésies amb la representació de «Els Vells», on En Borràs, En Lluelles i la Tàpies amb tot el conjunt, interpretaren l'obra a satisfacció del públic, ens captivà el parlament del senyor Lluelles. Perquè és d'una justesa commovedora i veritat, anàrem a pregar al floreat autor-actor que volgués honorar-nos les nostres pàgines deixant-nos-el publicar.

Recomanem la seva lectura als nostres llegidors i remerciem al senyor Lluelles l'atenció d'atendre als precs de
REVISTA D'OLOT.

Senyores, senyors:

En aquesta vetllada, homenatge de recordança al dissortadament traspasat Ignasi Iglésies, em veig obligat a dir-vos quelcom de la seva obra i de la seva vida.

Em considero molt honorat i complagut de poder palesar públicament, en aquest acte, l'amor i l'admiració que per ell sento i sentiré mentre visqui; però val a dir, també, que sense una prèvia aclaració al meu parlament, preferiria servir reclosos els meus sentiments amb tota llur puresa, en el més recòndit de la meua ànima.

El respecte més absolut i l'austeritat més severa desitjo que coveixin els meus mots. No voldria que mai ningú pogués ni sospitar en ells l'afany impur i capciós de significar-me a l'ombra angusta de l'home que, per les seves bondats i la seva sana intel·ligència, hem d'estimar i respectar tots amb veneració de creients, i amb més motiu, encara, els qui fressem els espinosos senderons de l'art.

Posar la seva memòria venerada i santificada per tot un poble al servei de vanitats o d'egoïsmes hipòcrites, fóra imperdonable sacrilegi. Els qui mercadegen impudicament amb el record d'un gran home, mereixen el menyspreu de les persones honrades. Jo no voldria pas aparèixer als vostres ulls com un d'aquests desgraciats, no voldria que ningú, ni de pensament, pogués acusar-me d'innòbia; desitjo, per contra, que les meves paraules siguin l'expressió càlida i sentida d'una dolor pregona, d'una fèrvida admiració; una florida perfumada amb l'essència olorosa de la sinceritat; no una peça literària ampulosa i pedant amb esclats retòrics i enlluernadors que guanyi momentàniament la vostra voluntat conturbada i amb l'encís de l'oratória aureoli el meu front per reflexe amb les virtuds i excel·lències del poeta, de l'artista i del ciutadà exemplar que ha comunicat el fred desolador de la mort, que ha glaçat el seu cos, a l'esperit de tot un poble.

En dirigir-me a vosaltres per a parlar-vos del mestre, em sento extremit d'un sentiment viu i profund que m'allibera de tota humanal feblesa. No em preocupa poc ni molt de revestir el meu discurs amb paràgrafs brillants i exacerbades exaltacions líriques: res de falsa literatura! Aquesta hora austera dels sagrats records reclama una màxima senzillesa, una absoluta humilitat; car humilitat i senzillesa és el patrimoni de les ànimes pures i pura com poques ho era la del mestre plorat, l'home dels sublims entendiments, el cantaire dels dissortats, dels desvalguts, dels oprimits, dels desemparats de la fortuna. Les seves poesies, les seves obres teatrals, àdhuc la seva conversa de cada dia i de cada

hora, no han estat altra cosa que un cant de pietat a les dolors ennegridores de la joia del viure. Ell era com un Sant Francesc laic que sentia un gran amor a totes les coses, volia la felicitat per a tothom i veient-se impotent de sembrar-la arreu, es complavia a torturar el seu cor generós amb els danys que colpien els seus germans els pobres, els germans ocells, les germanes espigues... I la seva ànima tendra es desfeia en un devassall enternidor de cants planyivols, llàgrimes de caritat amb que ruixava l'esperit del poble; brilladores gotes de rou, que, com diadema divina, aureolen amb nimbe de consolacions el front dels vells desvalguts, la misèria dels pobres, la puresa dels infants i la glòria espinosa de la maternitat traïda en la confiança d'un amor sincer, llàgrimes blanques i perfumades com la flor pura del taronger, llàgrimes convertides per ell en oracions; oracions que han esdevingut llum clara, i com ulls parpallejants tremolen ara damunt el nostre cap, en la blavor infinita del cel, transformades en estrelles.

Així estimava ell el món i així hem d'estimar-lo també a ell i a la seva obra. Per això tots aquests actes de commemoració han d'anar unguits amb la fèrvida austeritat d'un tribut d'agraïment; han d'ésser una acció de gràcies amb la qual oferim al seu esperit, quan la mort ens ha arrebatat la seva companyia, les flors d'amor i les llàgrimes de bonat que en vida va llençar damunt nosaltres.

Et aquest exordi que no he pogut estalviar, per raó d'un sentiment més poderós que la meua voluntat, intentaré de definir, en els termes més breus i precisos, el concepte de la conferència anunciada; que no una conferència pròpiament dita, serà aquest treball meu, sinó adquisició general i concisa del tema a desenrotllar.

Començaré per dir que l'obra d'Ignasi Iglésies és la més popular, la més essencialment popular dels nostres poetes i autors dramàtics. No intentaré pas de fer un anàlisi crític-literari de la seva producció. No tinc mereixements ni autoritat suficients per una tasca tan delicada; però si els tingués, per ventura meua, tampoc no voldria furgar en aquest sentit l'obra del mestre; em semblaria una irreverència imperdonable.

El meu desig va encaminat només a palesar la competenciació de l'obra del poeta amb l'esperit moral del nostre poble.

El gran Maragall va dir, parlant d'ell, que «la primera virtut de tota l'obra de l'Iglésies és l'amor humanitari, el sentiment actiu de la germanor de tots els homes i fins de l'home amb les coses...» I afegí, també, «que no hi ha res de més popular que el dolor».

I en el dolor ha fonamentat la seva producció l'Ignasi Iglésies. Ell no ha estat mai un teoritzant. El seu art, senzill i pur, lliure de complicacions torbadores, s'ha endinsat ingènument en el cor dels humils i n'ha extret la mel més dolça. Per això ha triomfat damunt el poble; car el veritable sentit de la vida no està comprès en les elucubracions exaltades, amb idealitats abstractes de sectarisme. L'art per l'art és un joc meravellós, si voleu; un delitós passatemp de quatre desvagats sublims; una mena d'espiritualitat burgesa i egoista que reserva el fruit de la intel·ligència a un grup d'escollits per a negar-lo a la multitud que menysprea; encensament a un ídol d'or, rutilant i meravellós, però impassible, ineficax i fred com una cosa morta. L'art veritable és quelcom eficient; com la llum del sol, arriba a tothom i a tothom porta aconhort i meravella, és universalitat, moviment incessant, entranya viva, sang roja i calenta, vibració eterna, evolució constant, neguit encès d'arribar a la suprema bellesa que és la felicitat, el benestar i la pau fets harmonia viva. Però per a arribar a l'assoliment de l'armònica felicitat, cal anar destruïnt poc a poc, pel camí del dolor, les misèries nostres; aquestes miserietes de cada dia i de cada instant que congrien la cupiditat de l'home enemic de l'home, del germà contra el germà. Mentre hi hagi uu dissortat al món, no coneixerem la bellesa absoluta; mentre el benestar dels uns es fonamenti en el sofriment dels altres, no hi haurà pau al món. L'orgull, l'egoisme i la intransigència, constitueixen la trinitat destructora de la felicitat humana: és el triangle negatiu de l'equilibri social.

Aquest monstre insaciable de tres boques només pot ésser vençut amb la *Humilitat*, la flor més senzillament exquisida que Déu ha plaçat al cor dels homes; i les fulles d'aquesta flor són els que ploren els que sofreixen, els resignats; la multitud anònima que s'aplega acorralada per a convertir llurs dolors, compartint-los fraternalment, en un amor sense límits.

El concepte pur de la vida no està resumit en la minça flama que llengoteja en cadascú de nosaltres; la veritable vida és el «tot» sublim, el conjunt. L'home, per ell sol, davant l'Univers, és més insignificant i menyspreable que un gra de sorra. La seva fortitud està determinada en la vida de relació, en l'amistat, en l'amor que apropa els éssers als éssers i extremeix les multituds amb vibracions comuns que creen l'esperit col·lectiu.

«Matem l'odi i ens farem forts»; «no ens deixem en el dolor i compartim les nostres alegries».

L'ètica popular a casa nostra, com arreu del món, està fonamentada en aquest sentiment cofraternal determinant de tota generositat i de tota puresa. El teatre i la poesia de l'Ignasi Iglésies en són la plasmació viva d'aquest sentiment. Són l'exaltació fèrvida d'aquesta massa anònima, sofrent i resignada, que constitueix

l'entranya vital, immoridora de les col·lectivitats; la rel de la raça. Ell ha viscut com branca derivada d'aquesta rel fecunda; per això no ha fet del popularisme un espectacle xiroi, un encanallament pintoresc de febleses i misèries reprobables: l'ha viscut a través d'un dramatism piadós; no ha confós, com tants d'altres, la *vulgaritat* amb la popularitat; la seva mà no ha estergit en el paper la caricatura insultant i grossera de les nostres imperfeccions; el seu art és sempre un aigua-fort dolorós, unes incisions vigoroses en la planxa de les reivindicacions supremes.

El poble ha estat el seu Déu, l'objecte constant de les seves adoracions sublims. Poble, per a ell, és aquest sector de gent honesta i laboriosa, neta d'orgull i de pecat; aquesta gent bona i senzilla que santifica la llar i el treball i col·loca, per damunt de tota cosa, l'honradesa i l'austeritat, sense que el dolor ni les privacions els facin trontollar mai. Poble, són aquests obrers que, arribats a una vellesa immaculada, serien encara feliços si trobessin la recompensa del repós, després de tota una vida de treball. Poble, són aquells éssers humils de la seva obra *El cor del poble*, que recullen i emparen l'infant abandonat per una dama educada, rica i aristòcrata, que més s'estima semblar honrada llençant un fill, que ésser-ho veritablement, conservant-lo a prop d'ella. Poble, és aquella noieta desvalguda de *Juventut*, que al contrari de la dama que acabem d'anomenar, desafia els freds i la misèria i l'escarni dels estúpids per a anar terres enllà amb el filló al braç, fruit gloriós d'uns amors traïts. Poble, són aquells tres segadors de *La mare eterna*, que en llur simplicitat escolten embadalits la veu generosa del poeta que els mostra en les coses més insignificants el sentit de la vida esdevinguda art, per obra i gràcia d'una bondat infinita, d'una ilimitada pietat. Totes les seves creacions, tots els seus extremiments, són extrets i derivats del conjunt d'éssers que, fosos en un sol afany de germanor, constitueixen l'esperit col·lectiu. L'ésser Poble, sang de la seva sang, esperit del seu esperit, s'ha fós amb ell i ell li ha fornit les melodies puríssimes amb que ha enjoiellat els seus cants, abrandats de pietat i de dolcesa. Ha estat de tots, i tots hem estat d'ell. El sentim alenar en la seva obra, perquè hi alenem nosaltres mateixos. Ell és nosaltres i nosaltres som ell. Ha cantat la grandesa dels humils, i la seva humilitat generosa l'ha fet artista i l'ha fet immortal.

Heu-vos ací perquè ha estat l'Ignasi Iglésies el més essencialment popular dels autors catalans.

Tal era l'home, el dramaturg i el poeta. Seguim el seu exemple; i en fer-nos bons i forts com ens volia, honorem ensems la seva memòria i aquest bocí de terra nostra que l'ha vist néixer i ha recollit, després, amorosament, les seves despulles.

ESCOLA OLOTINA

PAISATGE

Oli de PERE GUSSINYÉ

cròniques d'art

LES EXPOSICIONS A BARCELONA

Sala Parés

Després de les vacances estivals, han tornat a obrir les seves portes al públic els Salons d'Exposicions.

La Sala Parés ha inaugurat les exposicions amb l'anomenat *Saló de Tardor*, mostrant-nos conjunt esforç dels nostres artistes; encara que no hi falta, i no en petita part, el fluxet i fins alguna nota discordant, que d'altres contrarresten.

Hi han concorregut els nostres pintors:

Mallol amb dos paisatges d'una finesa de verds admirable; Galwey amb un paisatge del que no cal repetir els elogis; Iu Pascual i Soler Jorba amb paisatges olotins. En Francesc Vayreda, amb un quadre de figura molt ben executat de tècnica i colorit.

Cal remarcar els paisatges de Colom, Carles, Junyent, Joaquim Mir, Rafel Estrany, Llimona, i un bodegó de Lluís Masriera.

Galeries Laietanes.

En Melcior Domenge ha inaugurat aquest Saló,—després de la seva llarga absència i retraïment en exposar aquí a Barcelona.—Ens mostra una sèrie de quadros i moltes notes, que mostren una construcció ferma i paleta transparent, com també resoltes amb una sinceritat i finesa de colorit admirables, que hom pot apreciar en els quadros «Tarda de Lluna», «Matinal» i «El prat», en «Aigua tranquil·la» on hi logra unes transparències delicioses.

En el quadre de grans dimensions «Idili» és on més queda demostrada la seva mestria.

Esperem que aquestes exposicions es repetiran més sovint.—M. V. Q.

Exposició de Pere Gussinyé a Càñ Parés

El vint d'Octubre va obrir, a la Sala Parés, una notabilíssima exposició d'olis, paisatges i figures, i dibuixos, l'amic i excel·lent pintor En Pere Gussinyé. Ja no cal dir que l'exposició ha donat una sorpresa als entesos i «amateurs», puix que aquest jove pintor s'ha presentat dotat de fortes qualitats i definit d'orientació sòlida i captivadora.

En un altre número reproduïrem algunes crítiques que ha merescut de la premsa.

El Saló de Tardor de Madrid

Fortament fuetejat aquest Saló pels crítics madrilenys, per l'excés de pintura, escultura, gravat i dibuixos mediocres que hom hi ha aportat, celebrem que el

nostre amic i company J. M. Mir Mas de Xexàs,—el qual fou invitat per l'«Associació de Pintors i Escultors» a concórrer-hi,—hagi estat un dels pocs elogiats pels crítics. Remarquem l'esment que dels paisatgistes més encertats en fa l'il·lustre crític d'Art i Acadèmic En Josep Francès, en les pàgines de l'excel·lent revista espanyola «*La Esfera*».

També altres catalans han estat remarcats pels entesos i «amateurs». Copiem de «*La Veu de Catalunya*» els següents paràgrafs del seu «Noticiari d'Art»:

«Hom ha inaugurat aquests dies, a Madrid, l'octau Saló de Tardor, fundat per l'Associació de Pintors i Escultors. Aquest any el Saló de Tardor de Madrid comporta una interessant exposició de gravats holandesos i una retrospectiva del pintor Cayo Guadalupe, mort en 1927.

De l'aportació catalana al Saló de Tardor de Madrid cal esmentar: dos dibuixos de Jaume Serra, tres paisatges catalans de Maurici Valls, quatre paisatges de Pere Serra Farnés, dues teles de Pau Sanromà, una pintura «Carrer antic de Barcelona» d'Antoni P. Rigau, un retrat i dues natures mortes de Francesc Nicolau, tres paisatges olotins de J. M. Mir Mas de Xexàs, i un retrat i un paisatge de Joaquim Biosca; que han estat molt remarcats pels entesos i «amateurs».

La Casa Barberí

En els acreditats tallers de fundició d'aquesta ciutat, del senyors Barberí, s'hi ha fundit en bronze una de les millors estàtues que ornamentarà la Plaça de Catalunya de Barcelona, obra del notable escultor català senyor Marés.

Exposició Pagés, Vila i Vilà, a l'Escola Municipal de Música

Interessant, per l'entusiasme i belles qualitats que hom pogué admirar en aquests joves artistes olotins, fou tal manifestació d'art que durant els dies de la nostra Festa Major exhibiren al públic d'Olot.

Miquel Pagés, el jove entusiasta, es revelava un hàbil caricaturista i un assaigista de colors, atrevit i valerós.

J. Vilà, es presentà com a paisatgista prometedor, i E. Vila, com aquarellista delicat.

Donatiu al Museu

El Museu municipal d'aquesta ciutat ha estat agraciats amb un valios donatiu que enriqueix considerablement les seves col·leccions de numismàtica. El seu benefactor ha estat aquesta vegada En Pere Juncà Monné, descendent i emparentat d'una família olotina, i meritíssima persona que, modestament i gairebé en

secret, ha interessat quantiosos cabals en l'enriquiment de les seves col·leccions de numismàtica i filatèlica.

Consisteix el donatiu, d'una part, en una ordenada col·lecció de 174 monedes romanes imperials, classificades cronològicament, i, d'altra part, en una altre riquíssima col·lecció de 188 monedes ibèriques, o celtiberes, geogràficament classificades, i encunyades totes en un període comprès entre els doscents anys abans de J. C. fins als 10 o 15 anys després de J. C., de manera que la que menys ja porta dinou segles de batuda.

La Junta de Govern del Museum en la impossibilitat de fer immediatament una digna exhibició d'aquestes dues col·leccions, té el propòsit, per a aquesta tardor, de correspondre a l'exemplar donació disposant la construcció d'un moble especial on quedin sempre i dignament exposades als visitants totes dues col·leccions.

Demés ha donat també al Museum 34 monedes antigues de Castella, 4 de Valencianes i 12 de Catalanes, entre aquestes darreres una d'olotina, de l'any 1642, únic exemplar al present de la nostra moneda casulana històrica en tot Olot.

El III Saló de Fotografia Olotí.

Durant els dies de la passada Festa Major, en l'espaiós Saló d'Actes del «Centre Catòlic», es celebrà aquesta exposició fotogràfica que demostrà, una volta més, l'empenta i vitalitat de la secció «Art Fotogràfic del C. C.» Fou visitadíssima, tant pels de la localitat com per els forasters que'n dits dies sojornaren en la nostra ciutat, restant-ne molt complacuts.

Vertaderament pogué notar-se en dit Saló un progrés d'obra positiva dels *amateurs* olotins, que presentaren

una selecció de paisatge comarcal i pirinenc, tots de bella i acurada factura. Vegèrem l'obra senzilla, però d'empenta, dels jovenets Josep Arau, Ramon Masramon i germana Conxita, P. Marguí i altres, junt amb el bon recull dels aficionats Pere Casacuberta, Isidre Juanola, F. Jaume, E. Velez, Pere Mallarach, Narcís Domènech, Narcís Domènech, J. Bosch Badia, Joaquim Coll, Sebastià Maria, Miquel Llosas i J. Bosch Grelon. Així també Valentí Planesas, de Camprodon, Bartomeu Plana, de La Pinya, Fermí Abad, de Sabadell, J. Ballbé, de Mataró, J. Calvet, de Pons (Lleida), i Pere Vila, de Sabadell, ens presentaren bona col·lecció de proves, totes elles donant-nos a conèixer el paisatge català; així com Antoni Aguilar, de Barcelona, i Alexandre Martínez, de Tarragona, amb bells bromols, ens presentaren una selecta col·lecció del Baix Aragó, Castella i Nord de la Península.

La senyoreta Concepció Pujolar es demostrà bona aficionada amb unes vistes de la Costa Brava Empordanesa, i les damiselles angleses Elisabeth Donnan, de Belfast, Annie T. Smith, de Liverpool, Doro Gordon, de Devon, R. Wolfe, de Londres, i Beatriu Clarke, de Bedford, amb el seu recull de clorobromurs, ens feren fruïr dels bells panorames i arquitectura de la rossa Albió; com la senyoreta Concepció Herrera, de Sevilla, demostrà, amb les seves fotos de refinat estil, l'exhube·rència d'Andalusia.

Novament devem felicitar a la Directiva organitzadora de tals manifestacions i a llurs iniciadors, que, amb ferma voluntat, han creat a Olot un nou fogar en l'Escola Olotina del Paisatge.

D'interés per a els subscriptors que no paguen

Anunciem a tots aquells subscriptors de fora, que varen demanar subscriure's a la nostra Revista i que, no obstant, quan és l'hora de pagar no paguen, permetent que es retorni el rebut que el Banc els ha girat — amb excuses ingenues i pocasoltes — que, si dintre un plaç de quinze dies, màxim, no hem rebut, o per gir postal o amb segells o altra manera de pagar, la quantitat que val la subscripció, certament insignificant,

(set pessetes l'any) més els gastos del retorn. publicarem en les planes d'aquesta Revista els seus noms i cognoms i fins els retrats, si tenen la «bondat» d'enviar-los. Serà una manera «digníssima» d'anar en un periòdic.

Sacrificar-se per la cultura i befar-se'n, no ho tolerarem. Som així nosaltres: clars i catalans! Bé prou que fem en mantenir-nos en equilibri...

Llibres i publicacions

ANATOLE FRANCE I LA SEVA OBRA. — *Carles Rahola.*—*Impremta Foment. Reus*

En un elegant fascicle, hom ha recollit la decia conferència que, sobre la personalitat i l'obra d'Anatole France, donà, davant d'un públic selecte i escollit, en el Centre de Lectura de Reus, l'il·lustre Carles Rahola. S'hi estudia en ella diferents aspectes essencials en l'evolució del gran literat traspassat: la infantesa, les primeres obres, el crític, l'home d'acció. Anatole France i la guerra, Anatole France i els nens, la seva influència a Catalunya, les misèries del gran home, condensat tot en una prosa bella i correctíssima.

Treu, al final, la conclusió que, encara que devem admirar-lo com a escriptor, no hem pas de seguir-lo a Anatole France com a guia espiritual.

Es un estudi concret i documentat del literat tan universalment reconegut.

TEATRE DE LA NATURA. — *A. Rovira i Virgili.*—*Edicions La Mirada. Sabadell.*

Aquests articles, alguns publicats i altres inèdits, repartits en quatre seccions—Paisatges, Marines, Botànica i Zoologia—esdevenen, als ulls del bon llegidor, clixés psicològics de la Naturalesa, en llurs manifestacions vitals. Correcció i pulcritud, seny i esperit, ornament saborosa lectura humanitzada.

Quanta filosofia hi espurneja en aquest anàlisi, més subjectiu que objectiu.

A més a més que «Teatre de la Natura» és un llibre molt llegidor i gens enfarfegat.

LA CONSTRUCCIÓ DE CEL·LULOIDES EN CIRUR-
GIA I ORTOPEDIA. — *Dr. J. Danés i Torres.*—*Col·legi de Metges de la Província de Girona.*—*Imp. Masó.*—*Girona.*

Aquest estudi cirúrgic i ortopèdic, en el qual el culte i entusiasta metge olotí Dr. Joaquim Danés hi exposa que no hi ha necessitat d'acudir els metges a cap Institut o laboratori ortopèdic per a la construcció d'aparells de cel·luloide, puix que, de la mateixa manera que ell—diu—se'ls elabora, anomenant als que fa *aparells de cel·luloide armat*, també tots els metges podrien construir-los, amb la mateixa facilitat que hom enguixa. S'extén en consideracions molt atinades i en fa l'anàlisi, tant de les avantatges com dificultats que tenen les aplicacions de tals aparells.

Es el fascicle aquest, certament molt elegant, un recull de la conferència que el Dr. Danés donà en el Col·legi de Metges de la província de Girona, en la sessió inaugural de la XXX Assamblea Anyal, celebrada el 4 d'Octubre de 1927 a la ciutat d'Olot.

Agraïm l'ofrena dels exemplars que'ns ha enviat l'autor.

MONOGRAFIES MÈDIQUES. — *Interpretació de les imatges radeològiques de l'estómac*

El Dr. Marius Cortés i Lladó, metge del Dispensari de malalties de l'Hospital Clínic, s'ocupa en l'últim número de «Monografies Mèdiques», d'aquest tema tan important per l'exercici mèdic.

El treball del Dr. Cortés i Lladó ens dona un concepte clar i concret del que pot precisar la imatge radiològica. Dividit en dues parts: estómac operat i no operat

i basant-se sempre en l'estómac normal, enumera i estudia les alteracions patològiques que denuncia la pantalla i les descriu d'una manera concisa.

El fascicle va il·lustrat amb 44 gravats que aclareixen el text i el fan encara més comprensible.

El Noticiari insereix: «Monografies Mèdiques», per Humbert Torres.—«En començar el curs», per J. Agudé i Miró.—Hospital de la Santa Creu, de Barcelona: Curs de Patologia abdominal, organitzat pel Dr. Corachan.—Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona: Càtedra de Patologia mèdica, del Prof. A. Pedro i Pons.

PORTIC.—*Pere Verdaguer, prer.*—*Imp. Joan Sallent.*—*Sabadell.*

Aquest petit fascicle, conté l'estudi crític, preliminar en el llibre de poemes místics «Lliris Blaus» de l'exquisit poeta sabadellenc Mn. Josep Cardona. Estudia la labor i el prestigi d'aquest poeta català i en fa, dintre una prosa saborosa i elegant, l'elogi que es mereix l'autor de «Lliris Blaus».

AH - HA!—*Josep Pujol i Ferré.*—*13 poemes amb vermoult i postres.*—*Sitges, 1928.*

D'aquestes proses desgabellades, d'imatges tan poc vives i equilibrades, on hom hi repeteix les paraules amb massa ingenuïtat siscentista, on la dificultat del ritme i la gràcia de l'harmonia estan absents completament, l'autor en diu literatura d'avantguarda. Ell les creu, oh ingenuïtat al·lucinada!, filles del seu subconscient, o en tot cas són, per ell també, modernitat i juvenesa integral. Menys mal que l'autor viu d'il·lusions!... Que ja és molt.

El llibret, tipogràficament, sembla imprès abans de J. C.

REVISTA DE PREMSA

Remarquem l'extraordinari de *Vida Lleidatana*, molt reeixit, que publicà aquesta notable revista per l'Exposició Agrícola de Lleida.

Són d'esmentar: *La Gralla* de Granollers, que, arran de la mort del poeta del poble, publicà un número dedicat a la seva memòria, molt notable i molt elogiable certament, *Lleida*, *Mediodia* de Sevilla, *Gaceta de Bellas Artes* de Madrid, *L'amic de les Arts*, *Revista Centre Lectura de Reus*, *Tàrraga*, *Ari Munné*, (remarquem la contesta que de «Bastir-e un clos» de Josep Carner, en feu l'amic i culte company E. Bosch i Viola, ditxós d'ell que pot pagar als col·laboradors); la revista *Ciència*, notabilíssima i interessant, *Taula de les Lletres Valencianes*, *La nostra Terra*, de Mallorca, i altres, també dignes d'atenció i esment.

La Veu de Sabadell, després d'una suspensió governativa, ha tornat a reaparèixer. En el seu primer número de reparició reproduí l'article «Els aiguaforts del pintor català Antoni Estruch», publicat en la nostra Revista, d'En J. M. Mir Mas de Xexàs. Donem la benvinguda a l'estimat confrare català.

També *La Nau* i *Ercursionisme*, de Barcelona, reproduïren els articles «Dinamisme espiritual», de Pujol Algueró, i «Troballa Arqueològica», de C. Devesa, respectivament.

J. M. M.

d'ací i d'allà

A Madrid

A mitjans de Novembre marxará cap a Madrid, per a passar-hi una temporada i per a intensificar llurs estudis artístics, el nostre amic i company, el jove pintor, En J. M. Mir Mas de Xexàs.

Al acomiadar-nos, li desitgem que li provi l'estada en aquella capital i li augurem nous èxits.

Una conferència d'En Lluís Fontanella

Per excés d'original ens veiem obligats a guardar per a el número vinent un extracte de la culta conferència que el bon amic En Lluís Fontanella donà al Convent dels P. P. Caputxins d'Olot.

Hostes distingits

Han estat aquí, successivament, els P. P. Tomàs Serra, dominíic i Bartomeu Xiberta, carmelita calçat. El primer predicà al Carme un interessant Triduum sobre Santa Teresa de l'Infant Jesús, amb el qual posà de manifest les seves excel·lents condicions oratòries i la seva gran cultura, que el fan un dels religiosos catalans de les joves promocions més respectats en el nostre món intel·lectual.

El P. Xiberta vingué poc després a passar uns dies al costat dels seus germans d'hàbit i de la família Garganta, amb la qual té parentiu, abans de retornar a Roma, on, malgrat la seva juvenesa, és ja un dels més sòlids prestigis de la ciència eclesiàstica, pels seus definitius estudis sobre els escolàstics trescentistes. És membre numerari (el més jove) de la insígnia Acadèmia Romana de Sant Tomàs, en la qual és el primer català que hi ha entrat, consultor de la congregació de Sagraments i professor al Col·legi internacional de Sant Albert.

Obres de Josep M.ª de Garganta

L'edició de les obres del nostre estimat mestre, que des de la seva pèrdua es feia necessària, ens l'anuncia «La Nova Revista»—el prestigiós portaveu del moviment intel·lectual català — que amb tant d'encert dirigeix Josep M.ª Junoy:

«La Nova Revista» editarà les obres de l'escriptor olotí Josep Maria de Garganta, en tres volums: el primer, serà de poesies originals, inèdites moltes i gairebé totes desconegudes del públic, perquè el poeta només les solia editar en petits fascicles que oferia als seus amics. El segon volum contindrà prosas diverses: contes, articles de crítica, parlaments, etc., totes elles exquisides i que revelen discretament la vasta cultura del seu autor. El tercer volum serà tot ell de versions poètiques, sota aquest aspecte. En Garganta era més conegut: algunes versions sortides a *La Paraula Cristiana*, a *La Nova Revista* i a *Ciutat*, de Manresa, ja li donaren nom entre un públic selecte. Les versions d'En Garganta són meravelloses i fidels i seguint alhora literalment l'original, fins en metres difícils, com, per exemple, les estrofes de Manzoni. La seva traducció de l'*Evangelina*, de Songfelow, meresqué un elogi entusiasta d'En Ruyra.

Aquest escriptor, aristocràtic, erudit i negligent de l'anomenada literària, serà una agradable revelació al públic que el desconeixia.»

Aplaudim aquesta pensada de *La Nova Revista*, tot recordant a la Direcció que, a més de les revistes esmentades, REVISTA D'OLOT fou qui donà més a conèixer la valiosa producció gargantiana, que li donà igualment

nom entre un públic tan selecte com el que poden tenir les esmentades revistes. Ens extranyen negligències que no tenen fonament de causa. La REVISTA D'OLOT ha elogiat sovint, encara que no a cada número, la labor i continuïtat de la benemèrita revista d'En J. M. Junoy.

La nostra Diada del Llibre

Incorporats, pausadament i sense presses, al ritme general d'expansió i reviscolament contemporani, també ha arribat a la nostra ciutat una espurna de l'encoratjament que la institució anyal d'aquesta diada arreu de Catalunya ens forneix.

La proporció de ciutadans que, responnent a la crida seriosa i raonable d'un dels nostres llibreters, ha pres part, per primera vegada, al plebiscit intel·lectual que l'avinentesa de la diada ens ofereix, no desdii pas de les nostres posicions habituals i les seves predileccions són prou entenedores per ésser optimistes.

Ens plau, per aquest fet, felicitar a l'amic Arqués i encoratjar-lo per a diades vinents.

Festa Cultural

El dia 23 de Setembre fou inaugurada, en el veí poble de Sant Joan les Fonts, una Biblioteca Popular.

Beneí el nou local el Rnt. J. Figueres, parroco de Sant Joan. En dit acte usà de la paraula Rafel Torras, llegí unes quartel·les Francesc Caula i donà l'acte per terminat el senyor Vila.

Entre els invitats ocuparen lloc d'honor els obrers de la parròquia, Segundo Torras, I. Boada, Lluís Mir, Martí Coderch, Fiscal municipal, mestres, i metges senyors Aguilar i Plana, Josep Camps, Rvnt. Vinyolas, Francesc Torras, Secretari de l'Ajuntament, senyors Rovira, Masllorens i Artigas; presidents de la Germanat, Cooperativa Obrera i Sindicat Agrícol, i les famílies Font de Torras, Castanyer de Caula i altres.

S'han ofert desinteressadament, per a actuar de bibliotecàries, les damisel·les: Concepció Torras, Cristina Boada, C. Bosch, Consol Coderch, Irene Aguilar, N. Torrella, Rosa Plana, Mercé Galceran i Mercé Antiga.

Excusaren la seva assistència a l'acte i s'adheriren al mateix, el senyor Rector de Begudà, En Lluís Torras i Nató, En Sebastià Maria i En Josep M.ª Llach.

A la tarda es finí la festa amb una audició de sardanes per l'orquestra d'En Moner.

Els corresponsals de «La Vanguardia»

Felicitem a n'aquest quotidià barceloní, tan celebrat, l'encert en escollir els seus corresponsals. Ho diem perquè el corresponsal d'Olot, que es veu que és un futurista de bona fe, donà, dies enrera, la notícia d'haver-se celebrat en el Teatre Principal un concert d'Associació de Música, que encara no sabem s'hagi celebrat. I deia que els músics tocaren molt bé. Molt bé, home! Admirable! Ens donarem de baixa de l'Associació de Música per no haver-nos invitat a concórrer-hi...

«El Mati», diari catòlic

Dintre poc sortirà aquest rotatiu català, sota la direcció del nostre culte compatrici En Josep M.ª Capdevila.

Comencen a fer campanya, en pro d'aquest futur diari l'esmentat publicista, En Josep M.ª Junoy i En Solervicens.

Impremta de Pere Aubert. - Carrer Superior, núm. 35. - Olot.

SASTRERIA PIERA

HIVERN 1928-29

REBUT UN IMMIENS I VARIAT
ASSORTIT PER LA PRESENT
TEMPORADA

TALL GARANTIT. = PREUS LIMITATS

MAGATZEM DE ROBES

CASA NYERA

DE

JOAN GUITART

Novetats per a Senyora:

Crespons de seda - Sedes estampades de totes classes

Etamins gran moda :-: Georgets de seda

Llanes de totes classes

REBUDES LES NOVETATS EN TOTS ELS ARTICLES

ESPECIALITAT EN TOTA CLASSE DE GÉNERES NEGRES

Antiga Casa Nyera

Carrer d'Aigua

:-: O L O T :-:

BANCA ARNÚS

SUCCESSORA D'EVARIST ARNÚS

FUNDADA EN 1846

CAPITAL: 10.000,000 DE PESSETES

CASA CENTRAL:
Plaça de Catalunya, 22

CASA MARIU:
Passatge del Relotge, 3

SUCURSALS: BALAGUER, BERGA, CERVERA, FIGUERES,
GIRONA, IGUALADA, LLEYDA, MANRESA, OLOT,
PUIGCERDÀ, SOLSONA, TÀRREGA I VICH.

Sucursal d'Olot: Plaça Alfons XII i Ferrarons, 2

OPERACIONS QUE REALITZA:

Compra-venda i entrega a l'acte de tota classe de títols de contractació corrent

Descompte de cupons i títols amortitzats:

Exàmen de totes les amortitzacions de títols, quins cupons hagin estat pagats en nostres caixes, avisant als interessats cas de resultar algun amortitzat.

Canvi de títols, estampillatge; nacionalització i agregació de fulla de cupons

Subscripció a totes les emissions.

Comptes corrents de títols a la la vista, abonant els cupons lliures de comissió.—Dipòsits de títols en custòdia

Cobrament, descompte i negociació de lletres i demés efectes comercials sobre Plaça, Península i Estrangers.

Cartes de crèdit i girs postals o telegràfics sobre la Península o estranger.

Comptes corrents a la vista en moneda nacional i estrangers amb interès i lliures de comissió.

Imposicions a plaç fix amb abono d'interessos segons els plaços.

Comptes d'estalvis amb interès.

Compra-venda de tota classe de monedes d'or, bitllets o xecs.

Prèstams amb garantia de títols

i totes aquelles especials que integren la Banca i Borsa.

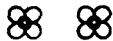
La Banca Arnús disposa d'un servei especial d'estudis financers mitjançant el qual pot facilitar als seus clients informacions sobre tota mena de valors cotitzats a Borsa.—També publica trimestralment un Butlletí d'informació financiera que envia gratuïtament a les persones que el sollicitin. Emissions d'emprestits per compte de corporacions oficials i societats industrials.

COSTA BRAVA

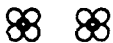
PALAFRUGELL

Hotel Restaurant de Sant Sebastià

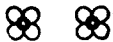
a càrrec de Modest Lladó

COBERTS des de 6 pessetes

Pensió complet 15 pessetes.

Pensió per a famílies, a preus módics

Telefón, 1407

Vidrièria RIGALT

Vitralls d'art, Miralls de tota mena.

Projectes i pressupostos.

Casanova, 32

BARCELONA

EP!...

LA VOSTRA
CASA, PER A
TOTA CLASSE
DE TREBALLS COMERCIALS,
PROGRAMES, ETC. ES LA

IMPREMTA AUBERT

NOU DE S. ANTONI, 7, I SUPERIOR, 35. - OLOT

andorrà
sastre
OLOT

LA FLOR DEL PIRINEU

(MARCA REGISTRADA)

Gran Fabrica de Llangonisses
i embutits fins. Pernils del país i demés
productes del porc.

ESPECIALITATS
BUTIFARRA CATALANA EN BUDELL
CULAR. - PERNILS SENSE OS, CUITS
AMB SON PROPÍ SUC (EN LLAUNES)
DITS EN DOLÇ. - CREMA DE FOIE-
GRAS (TRUFAT). - MORTADELLES.
CAP DE SENGLAR I ALTRES CONSER-
VES DE VIANDES DEL PORC EN
LLAUNES, PROPÍES PER HOTELS,
RESTAURANTS, BALNEARIÉS, COLLES
EXCURSIONISTES, ETZ., ETZ.

BALDIRI DESCALS AUBERT

Olot (Girona). - Apartat de Correus, n.º 5